

G MPLOVINY

Září – Listopad
2023

VOL. 4

KRÁLOVSTVÍ ZA SVOBODU

CO JE TO
SVOBODA?

ROZHOVOR S
JIŘÍM ŽÁČKEM

ANKETA S
DANUŠÍ
NERUDOVOU

STUDENTI V
POSLANECKÉ
SNĚMOVNĚ

Království za svobodu

OBSAH

■ KRÁLOVSTVÍ ZA SVOBODU

- 4 Svoboda volby a hodnot – Ekvádor
- 7 Svoboda zvířat – testování a obchod se zvířaty

■ ROZHOVORY

- 8 Jiří Žáček
- 10 Milan Žáček
- 13 Martin Major a Markéta Šnoblová
- 14 Marco Turini

■ LITERÁRNÍ TOULKY

- 17 Obraz Doriana Graye
- 18 Petra Soukupová

■ VLASTNÍ TVORBA

- 20 Daniel Palička a Ondřej Florec
- 21 Markéta Šlinská a Emilka Sigmundová

■ NAŠE MÍSTA

- 22 Nesvobodné cestování

■ SPORTY

- 23 Kanoistika

■ RECENZE

- 25 Captain America: Sentinel of Liberty Vol. 1: Revolution

■ ANKETA

- 27 Anketa s politiky
- 33 Anketa se studenty

Zdravím,
cestovateli. Vítám
tě u 4. čísla časopisu
GYMPLOVINY. Pojďme
ho společně
prozkoumat!

Svoboda.

Zdánlivě bezbřehá síť rovnováhy a klidu. Cíl rozumných bytostí. Cesta k sobě samému, cesta k poznání. Počátek, a někdy i konec štěstí.

Uvězněn v síti současných nároků na lidskou bytost si málokdo uvědomí, že svobodu vnější podmiňuje pochopení, přijetí a usídlení svobody vnitřní. Bez poznání sebe samého totiž neexistuje bytost zbavená pout všeho bolestného, co se do ní otisklo. Naopak srozumění se sebou samým je tím pravým osvoboditelem.

Vzhledem k minulým, stávajícím i nastupujícím zástupům těch, kteří osobní svobodu chápou ve smyslu nekonečného rozproštění ega (zaměřující ho za sebe samého), je třeba zmínit odedávna a stále platnou pravdu – svoboda jedince končí tam, kde svoboda jedince druhého začíná.

Ve čtvrtém čísle Gyploviny objevíte mnoho „svobod“. O svobodné volbě prostředí, ve kterém žije, a hodnot, které vyznává, píše majitelka společnosti Ekvádor na dlani. Vnitřní svobodu poety i vlastní cestu k poezii mapuje spisovatel a básník Jiří Žáček. Jak se cestovalo v nesvobodném Československu? Odpověď objevíte v rubrice Naše místa. Komiks je bezesporu výsostně svobodným uměleckým projevem – Marco Turini o tom ví své. Její románové hrdinové často hledají cestu z osidel osudu – rozhovor s Petrou Soukupovou objevíte v Literárních toulkách. Svoboda němých tváří v mnoha případech závisí na vůli člověka – experimentům na zvířatech se věnuje text v hlavní rubrice čísla. Opojný pocit svobodného tvůrčího ducha zažívají ti, kteří jdou „s kůží na trh“ vydáním vlastní tvorby. Texty našich autorských stálíc dokládají vývoj jejich tvorby. A dobrá rada na závěr editoriale – věnovat čas naší anketě se opravdu vyplácí.

Svobodnou mysl i ducha nejen při čtení Gyploviny Vám přeje

Markéta Matějková

Království za svobodu

EKVÁDOR NA DLANI

cesta k vnitřní i vnější svobodě

Dovolte mi představit se – jsem Markéta Pišková, zakladatelka značky Ekvádor na dlani a spolku Global Volunteer Office (GVO). Oč jde? Zhruba před 16 lety jsem měla VELMI silné tušení, něco jako „volání intuice“, asi bychom řekli následování hlasu vlastního srdce. Stále se ozývalo a „mluvilo“ o tom, že je potřeba vyrazit do Afriky/Jižní Ameriky za zkušenostmi. Pracovala jsem tehdy v korporátu v Praze a teoreticky jsem neměla žádný důvod ke změně, jenže to volání... Bylo k NEUTIŠENÍ: „Žiješ si velmi dobře, jeď přispět někam, kde se nežije tak pohodlně, odjeď jako dobrovolnice.“ Začala jsem tedy shromažďovat informace a ve výsledku konečná volba padla na Ekvádor. Odjela jsem na vlastní pěst sázet stromy do nadace Planet Drum do města Bahía de Caráquez.

Byl leden 2009. Každý den jsme chodili do terénu sázet stromy, hlavně endemické, ale i další jako ceibo, pechiche, algarrobo, guayacán, bálsamo, laurel. Měli jsme sazenice a šplhali jsme po kopcích jako gazely, připravovali terén k sázení, klestili ho mačetou, vynášeli vodu, abychom stromy mohli zalít. Bylo pekelné vedro a my byli zpocení jak nikdy. Vždyť jsme byli na rovníku v době dešťů, tedy nejteplejšího období. Sanfranciská nadace Planet Drum působila ve městě Bahía de Caráquez z jasného důvodu – v roce 1998 město postihlo silné zemětřesení, rok na to dlouhotrvající déšť el niño. Okolní svahy byly nezpevněné a eroze způsobila ohromné škody. Mnoho lidí raději odešlo a už se nikdy nevrátilo. Volání města po pomoci zaslechlo několik mezinárodních organizací včetně té ze San Franciska. Právě při té každodenní činnosti mi docházelo, jak privilegiované jsou některé světové oblasti, a Čechy mezi ně určitě patří.

Město Bahía de Caráquez je překrásné místo, které Vás uchvátí svou noblesou: bahía = zátoka, na břehu Tichého oceánu, z druhé strany město

objímá řeka Chone. Navíc to mísení vod – tzv. brakických, tj. kde se sladká voda mísí se slanou, nahrává existenci úžasného ekosystému mangrovů. Ty chrání pobřeží proti erozi, před přílivovými vlnami a zachytávají mnohé nečistoty apod. Z druhé strany města se pak vyskytuje další úžasný ekosystém – suchý tropický opadavý les. V minulosti drasticky redukován, jelikož se rozkládá na relativně výživných půdách a obsahuje velké množství druhů s kvalitními vlastnostmi dřeva. Lesy jsou také domovem mnoha endemických druhů rostlin a živočichů a mnohdy představují poslední útočiště divoké přírody v regionu.

Všechno pro mě bylo úplně nové, každý den jsem se měla co učit a jako emancipovaná Evropanka jsem měla potřebu věci kontrolovat. JENŽE. Brzy po mém příjezdu se ukázal vyšší záměr celé cesty. A co čert nechtěl, ZCELA mimo mou kontrolu! No toto?! Zuřila jsem. Vždyť takto jsem si to NENAPLÁNOVALA! Já přece přijela za zkušenostmi, ne se zamilovat do Ekvádorce, který jako dobrovolník také vypomáhal v nadaci Planet Drum. Absolutně jsem nechtěla ustupovat ze svých standardů a cokoli měnit. Domnívala jsem se, že po mém dobrovolnickém experimentu a cestování po Ekvádoru a Peru se zase vrátím do Čech, třeba do korporátu, a navážu tam, kde jsem skončila. OMYL! Ty ses přijela něco naučit – respektive prožít si to, proč DÁT znamená ZÍSKAT. Ale tato úmluva buď je, nebo není. Nic mezi. 100 % a možná ještě něco víc. Nebylo cesty zpět.

Království za svobodu

Ekvádorec, o němž mluvím, se jmenuje José, ale všichni mu říkají Cheo [čeo]. Je mým životním partnerem 15 let a byl to on, který mi byl věrným průvodcem po všech ekvádorských dobrodružstvích. Byl to on, který přišel s myšlenkou mít spolu dítě. Byl to on, který přišel s myšlenkou na propojení obou zemí, tj. Ekvádoru a ČR, a to v podobě dovozu kávy. Vše se dalo do pohybu svým vlastním směrem, který bych si nikdy bývala nedokázala představit. Naskočila jsem na vlnu „flow“ a odevzdání. Něčeho, co mi do té doby bylo dost vzdálené. Jako emancipovaná Evropanka jsem byla vždy přesvědčená, že SVOBODA je to, jak to CHCI JÁ. Po mé transformační cestě do Ekvádoru a narození naší milované dcery Emy jsem pochopila, že boží záměr funguje přesně naopak – zkrátka „něco nás tam chce mít“. Často totiž rozumově nevíme, proč nás to někam táhne, ale není se čeho bát. Všechno je v pořádku. Všechno je přesně tak, jak má být. S POKOROU přijímejme to, co je nám dáváno. Nesnažme se dominovat něčemu, co je vyšší než my - nemáme šanci.

Emě nebyl ani rok, když jsme přes oceán dovezli letecky první várku kávy. Pražené. Začali ji nabízet a odpověď zněla: „Hodte to rybám.“ Jo, asi tou cestou ztratila něco ze své čerstvosti, ale s tou investicí?! Prý ať zkusíme dovézt zelenou nepraženou kávu, to byl rok 2012. Dovezli jsme kol. 1,5 t. Zákazník ji odmítl převzít, prý je nekvalitní. Bylo potřeba ji přebrat. S pomocí mé kamarádky Moniky jsme se do toho daly – byly to dlouhé měsíce přebírání kvalitních zrn od těch nekvalitních, sdílení příběhů a procitování sesterské vzájemnosti. Finančně? Absolutní propad. Bylo to období beznaděje, pochybností o vlastním směřování, o smysluplnosti všeho, co děláme... Lidsky? Jedno z nejúžasnějších období „novodobého draní peří“, vzájemného sdílení, uvědomování a formování vlastní cesty. A opět tu byla ta TRANSFORMACE. Začala jsem tomu více věnovat pozornost.

Při přebírání kávy, zrníčka po zrníčku, jsem měla SPOUSTU času přemýšlet. Ukazovalo se, že za chyby se platí, že vše je potřeba POCTIVĚ odžít, že cesta není jen vpřed, ale v kruhu, v přeskládávání sebe sama, v upřímnosti v srdci, v jasnosti svých záměrů, že nelze „přeskočit sebe sama“. Prostě potřebujete být v integritě. Být v proudu života. V souladu se sebou samým. Náročný a překrásný proces, který jde ruku v ruce se SVOBODOU. Vnitřní i vnější.

Naše společné záměry s „mým“ Cheem se ukazovaly stále jasnější. Neodradil nás „pobyt v očištění“ ani nedorozumění, ani odrazování od našeho směřování, nesouhlas s naším počínáním atp. V roce 2013 jsme se na téměř 3 roky přesunuli do Ekvádoru s jasnou vizí – že se nám podaří postavit naši vizi v reálu. A tak vznikla v roce 2014 značka Ekvádor na dlani. Bylo to dlouhé a komplexní a bez pomoci mé věrné kamarádky Verunky zcela nemyslitelné. Byla to ona, která mi pomohla definovat značku, logo, která mi pomohla se spoustou důležitých oblastí. Byla to Verunka, která nám postavila první webovou galerii. Spolupráce a důvěra jsou nesmírně důležité komponenty v procesu. Není možné si myslet, že člověk je ostrovem sám pro sebe a že všechno zvládne sám...

Takto se zrodily příběhy skvělých ekvádorských produktů. Věříme, že znát původ znamená rozumět lépe životu samotnému. Vybíráme si řemeslníky a pěstitele, kteří svým řemeslem rozvíjejí dávné tradice. S těmi spolupracujeme formou přímého a etického obchodu. Vše dovážíme napřímo od ekvádorských farmářů z jejich farem anebo od ekvádorských řemeslníků z jejich dílen. Naše hlavní portfolio od roku 2014 sestává z těchto produktů: zelená nepražená káva, nepražené a na slunci fermentované kakaové boby, řemeslně zpracované textilie (hamaky, ponča, deky, šály, tašky), šperky z ořechu tagua (tzv. slonovník) a klobouky panama.

Království za svobodu

Bylo 16. 4. 2016 navečer a opět se ukázalo, že boží cesty jsou nevyzpytatelné. Já těhotná s naším synem Eliášem, na cestě za našimi producenty, Ema s Cheem doma, 100 km vzdálení od sebe, každý po svém jsme si prožili zemětřesení o síle 7,8 stupně. Zážitek, který nepřeju nikomu, situace, která se vám propíše do každé buňky vašeho těla. Moment, kdy Matka Země demonstruje svou sílu a Vy nemůžete ABSOLUTNĚ NIC. Opět zase – jen v pokoře přijmout to, co se děje, a věřit, že vyváznete živí a zdraví. To se mnohým nepodařilo. Nám však ano.

Z vděčnosti nad přežitím jsme v roce 2018 založili spolek Global Volunteer Office (GVO), který vznikl jako nezisková odnož společnosti Ekvádor na dlani. Nemusím už ani dodávat, že to byl PROCES, náročný, ale velmi organický. Bezprostředně po zemětřesení se nám začala ozývat spousta lidí, kteří nám chtěli pomoci. Seznámili jsme se takto se skvělými lidmi. Alena a Honza nám pomohli se založením spolku, kde jsme rozšířili své působení mimo dovoz ekvádorských produktů na ochranu přírody s obnovou oblasti zdevastované několika zemětřeseními.

Má vlastní zkušenost z města Bahía de Caráquez se přenesla i pár km za něj, konkrétně do oblasti přírodní rezervace Cordillera del Bálsamo [kordijéra del bálsamo]. Můj muž Cheo společně s dalšími Ekvádorci už dlouho před tím, než jsme se poznali, připravovali půdu pro vytvoření soukromé přírodní rezervace. Uvědomili si totiž, že tolik unikátní suchý tropický les jim mizí před očima a že jedinou cestou je aktivní ochrana tohoto ojedinělého ekosystému. Jak ochrana probíhá? Izolací určitého terénu a aktivní prací na něm a v přilehlém okolí: sázením stromů, zamezením kácení apod. Této práce se mohou účastnit dobrovolníci z celého světa, kteří mají chuť si zažít unikátnost tohoto jedinečného ekosystému. Endemickým stromem, který v suchém tropickém lese roste, je Palo santo neboli svaté dřevo. Kouř a olej tohoto dřeva byly od pradávna používány prapůvodními obyvateli pro své magické, očistné a léčebné účely. Odpuzuje hmyz, má uklidňující vlastnosti, otevírá ducha a umožňuje vstup do jiné reality. Odstraňuje otisky špatných energií a ochraňuje svého majitele/prostor. Mj.

V současnosti získáváme dřevo z tohoto stromu z přírodní oblasti Cordillera del Bálsamo a můj muž Cheo začal též s destilací esenciálního oleje (EO) ze dřeva Palo santo. A jdeme stále dál. Ve spolupráci se značkou Mariola jsme začali EO přidávat do mýdel a vznikla tak originální řada Palo santo v podobě vykuřovadla, EO a mýdla. Z každého prodaného výrobku vracíme zpět 3 až 50 % do přírodní rezervace na její ochranu a chod.

Je toho spousta, co bych tu ještě mohla popsat, myslím ale, že pokud jste dočetli až sem, chápete koncept Ekvádoru na dlani i GVO a že tušíte, že se jedná o transformaci materiálu a energie, která se z rozmanitého Ekvádoru dostává k našim zákazníkům. Ti to vnímají a jsou spokojeni. Energie pak proudí oběma směry. Pro krásu, pro rovnováhu, pro život sám.

Máte zájem nás poznat více? Podpořit nás? Bude nám ctí! www.ekvadornadlani.cz

NIKDY NEBYLO TOLIK PSAVCŮ POEZIE JAKO DNES ROZHOVOR S JIŘÍM ŽÁČKEM

Snad žádného českého školáka neminulo jméno spisovatele, překladatele, básníka, tvůrce aforismů i učebnic **Jiřího Žáčka**. Vždyť kdo by neznal tu o berušce, která je žádána o zapůjčení zrovna té tečky, co má na zadečku? Rozhovor, který s Jiřím Žáčkem přinášíme, se nenese jen v duchu dětských básniček. O poezii, spisovatelském zrání, ale třeba i psychopatech si s autorem povídal Daniel Palička.

Co vás přivedlo k psaní? Kterí spisovatelé vás nejvíce ovlivnili?

První pokusy jsem spáchal někdy v patnácti na průmyslovce ve Volyni, kde jsme s kamarády vydávali tajný třídní časopis Reformátor. Já jsem do něj psal epigramy na spolužáky a kantory. Za ně jsem také dostal první honorář – ředitelskou důtku. A kteří básníci mě ovlivnili? Těch byla celá řada, Havlíček Borovský, Nezval, Halas, Gellner, a možná vůbec nejvíc Jiří Suchý. Ten před padesáti lety svým divadlem Semafor získal pro poezii desetitisíce čtenářů.

Začal jste publikovat během 60. let v časopise Divoké víno. Jak na své rané začátky vzpomínáte?

Asi tak jako na první lásku. Divoké víno byl časopis pro outsiders – zatímco mladí géniové kopírující Holana publikovali v oficiálních časopisech Svazu spisovatelů, my učedníci jsme se vyblbli v Divokém víně. Ale i v něm se objevily talenty jako Václav Hrabě, Petr Cincibuch nebo Karel Sýs. „Samozvaný šéfredaktor“ Divokého vína Luděk Hess přesunul „svůj“ časopis na internet, kde se na něj nabalili další (a mladší) básníci. Publikuji v něm dodnes.

V rozhovoru s L. Stýblem jste řekl, že ze svého díla máte nejraději knížku říkadel pro děti – Aprílovou školu. Napsal jste ji díky svým malým dětem, které vám „otevřely dvířka do dětského světa“, kam si od té doby chodíte pro radost, které se ve světě dospělých zoufale nedostává. Čeho si na svých dětech nejvíce vážíte?

Že jsou téměř ve všem lepší než já. Já jsem přesně ten typ, na který platí rčení „chybami se člověk učí“, takže jsem nadělal řadu pitomostí, zatímco moje dcera Markéta a syn Jakub zmoudřeli i bez těch pitomostí. Ale mám také dvě dospělé vnučky a téměř dospělého vnuka, který má to štěstí, že má dvě báječné sestry.

Rád bych se pozastavil u vaší starší básně Televizní samotář, která je dle mého názoru stále aktuální. Píšete v ní o člověku, který neustále sleduje příběhy na televizní obrazovce, což mu přináší pocit uspokojení. Nicméně v jádru žije naprosto nudný život. Myslíte si, že s rozmachem streamovacích služeb (Netflix, HBO, Amazon Prime apod.) a sociálních sítí (Facebook, Instagram aj.) se situace vyvíjí stále k horšímu?

Docela stručně: je škoda prosedět život před televizní obrazovkou nebo computerovým monitorem, i kdyby ty filmové a televizní příběhy byly co nejúchvatnější. Nakonec je pro mě větší dobrodružství četba knížek. Podle důkladného amerického průzkumu dětského čtenářství četbu knih nic nenahradí, ani filmy, ani televize, ani internet. Já už jsem to vlastně napsal v jednom dávném říkadle: Chcete zmoudřet? Můj ty světe, otevřete knížku – čtěte!

Rozhovory

V Dotazníku podle M. Prousta jste uvedl, že vaší nejoblíbenější historickou postavou je Karel Havlíček Borovský. Co na něm obdivujete a čím vás inspiruje?

Byl to bojovník pro dobrou věc, má můj obdiv jako novinář a ještě větší jako epigramatik. Uvažte, že jako satirik nemá u nás dodnes konkurenci! Měl jsem to štěstí, že můj otec nám předčítal Havlíčka místo pohádek. A také Haškova Švejka a knihy Jaroslava Žáka. Dobrá škola!

Vaše nejnovější básnická sbírka se jmenuje Život je krátký. Jak vznikala a v čem se odlišuje od ostatních sbírek?

Většina mých sbírek vzniká jednoduše: jednou za pár let vytáhnou ze šuplíku, co se v něm nahromadilo, a když tam je aspoň 40 použitelných básní, vydám to jako knížku. A v čem se odlišuje od jiných mých sbírek? Minimálně v tom, že stárnu – sedmdesátiletý člověk přemýšlí jinak, než když mu bylo padesát nebo dokonce dvacet.

V básni Zpívejte si zmiňujete ruského básníka Bulata Okudžavu. Byl pro vás vzorem a ikonickou osobností?

To ne, ale před lety čeští milovníci poezie, ale i muzikanti a vydavatelé objevili ruské rebely Vysockého a Okudžavu. Byli to prostě básníci s kytarou, stejně jako Dylan nebo Brel. Líbilo by se mi své básně zpívat, ale bez hlasivek, o něž mě připravila rakovina, se zpívat nedá. Naštěstí mám poslední dobou několik muzikantů, kteří mé básně zhudebňují a zpívají. Nedávno třeba písničkář Slávek Janoušek vydal CD Život je krátký.

Zaujala mě báseň Kamaráde mozku. Myslíte si, že mozek je nejdůležitější lidský orgán? Pokud ano, proč?

Říká se, že nejsložitěji organizovanou hmotou ve vesmíru je lidský mozek. Možná Einsteinův, nebo Leonarda da Vinci, nebo Hawkingův. Mozek normálního člověka je lenochod, který si rád dává dvacet, ale má nás rád, a tak je schopen vsugerovat nám zážitky, které jsme zažít nemohli, jen aby nám udělal radost. Proto jsou lháři tak přesvědčiví – oni věří tomu, co jim nakukal mozek. Ale samozřejmě, za normálních okolností je mozek geniální kamarád a kumpán, s kterým je nám dobře.

Text Psychopati vládnu světu pojednává o krutých vládcích, kteří k naplnění svých cílů udělají cokoli a jsou ochotni jít klidně přes mrtvolu. Obáváte se, že psychopati, kteří jsou ve vrcholných pozicích, mohou náš svět přivést do záhuby?

Obávám, stejně jako mnozí jiní. Psychopati nejsou legrační blázni z anekdot, jsou vysoce inteligentní, ale jsou absolutně bezohlední, chybí jim empatie, nemají svědomí a jak říkáte, jdou přes mrtvolu. Přečtěte si o nich některou z knížek profesora Koukolíka. Dokud měli psychopati k dispozici jen meče a kuše, mohli přivést do záhuby jen kmen, národ, město, říši, ale poté, co jim páni vědátoři dali do rukou jaderné zbraně, jsou schopni zničit celý svět. Pořád se někde válčí a vždycky je tu riziko, že se kufřík s jaderným odpalovačem dostane do rukou člověka, kterému rupne v kebuli.

V básni Báječné místo k narození píšete: „Báječné místo k narození by mohl být svět, ale není,“ protože „samozvaní páni vesmíru ho mění v svět válek, vražd a zabíjení“. Co podle vás můžeme udělat pro to, aby svět byl lepším místem k životu? Je vůbec nějaké řešení?

Myslet na to, co světu prospívá, a nemyslet pouze na sebe, ale i na své bližní. Chodit k volbám a nevolit psychopaty. Na politických tvrdě vyžadovat, aby plnili své předvolební sliby. Zdá se to jako nic, ale když budou myslet na budoucnost miliony a miliardy lidí, bude to velká síla. Pak to psychopati zvyklí vítězit budou muset vzdát.

V současnosti zájem o poezii hodně upadá. Jak si tento jev vysvětlujete?

Před padesáti lety se také říkalo, že zájem o poezii upadá. Dokonce v nakladatelství dětské literatury tenkrát vymysleli, že nestojí za to vydávat básničky pro děti, protože je děti nechtějí. A oni jim jen rodiče byli líní ty básničky číst. Já myslím, že nikdy nebylo tolik psavců poezie jako dnes. Každý si může svůj opus vydat vlastním nákladem, anebo publikovat na internetu. Trochu nám dnes chybí básníci velikáni, jako býval Seifert, Holan, Hrubín, Mikulášek, Skácel, Blatný, Holub, Kainar, Šotola, Šiktanc, ale zase je u nás pěkná řádka písničkářů: Nohavica, Plíhal, Dědeček, Burian, Redl, Janoušek a mnozí další. Takže netřeba být pesimista.

Otázka závěrem: Co byste vzkázal studentům a čtenářům?

Nevěřte všemu, co čtete a slyšíte. Politikové jsou pouliční prodavači šťastných zítřků a mediální šamani bývají úspěšní lháři. Čest výjimkám. Buďte sami sebou, nikoliv tím, kým vás chtějí mít druzí.

ROZHOVOR S MILANEM ŽÁČKEM

Překladařství je nepochybně zajímavá práce, ale také velká dřina. Jde o disciplínu, která vyžaduje talent na cizí jazyky a umění pohrát si s češtinou a stylistikou. O tom, jaký je život překladatele (ale nejen o tom), jsem se přesvědčil v rozhovoru s Milanem Žáčkem, předním českým překladatelem fantastiky a spolumajitelem hororového nakladatelství Carcosa.

Jaké podněty Vás vedly k tomu stát se překladatelem? Měl jste už od malička vysněnou překladatelskou dráhu, nebo to přišlo samo od sebe?

Od malička to určitě nebylo, měl jsem klasické klukovské představy o životě a práci, od popeláře po zmrzlináře, ale vždycky mě bavilo číst, studoval jsem cizí jazyky, literaturu a překladařství, psal jsem diplomku o dějinách hororu a vlastně všechno směřovalo k tomu, že se literaturou nebo jazyky nebo obojím budu i dál zabývat. Neměl jsem tendence stát se akademikem ani tlumočnickem, do toho jsem dostal nabídku zkusit si překlad povídek mého oblíbeného žánru... a tak jsem se postupně dopracoval až k tomu, že jsem se stal překladatelem (po krátkém tlumočnickém intermezzu, při němž jsem pochopil, že tudy pro mě cesta nepovede). Už je to pomalu 23 let, co se mě tahle profese drží a já jí.

Jak s odstupem času vzpomínáte na Vaše překladatelské začátky? Byly náročné?

Na ty začátky si už pravda moc nevzpomínám, je to nějak podezřele dávno :). Ale když zašátrám v mlhách paměti, kolem roku 1999 byly překladatelské podmínky o dost jiné než dnes. Pracovalo se v jiném počítačovém programu (pokud mě paměť neklame, byl to program T602), dohledávání reálií bylo komplikovanější. Ale na druhou stranu jsem začínal s autory, kteří mi sedli a práce s nimi mě tehdy ohromně bavila, byli to viktoriánští spisovatelé Arthur Machen, Jerome K. Jerome a George MacDonald, autoři klasičtí, po nich jsem se pak dopracoval k Lovecraftovi a přes několik nebeletristických titulů, včetně básní Charlese Bukowského, jsem přešel k současné fantastice.

Co všechno podle Vás obnáší překladatelská činnost? Má ve srovnání s jinými profesemi nějaká specifika?

Překládání je práce z domu, čili ve srovnání s drtivou většinou jiných profesí je to pohoda v tom smyslu, že se nemusím trmácet na pracoviště, sám si určuju pracovní dobu, můžu překládat po nocích. Mám možnost si určovat, kolik toho za den udělám. Na druhou stranu to má dost velké nevýhody: dost dramatické vytržení z reality, sociální izolace, při práci jako OSVČ si nemůžu užívat věcí, jako je placená dovolená nebo placené volno o svátcích, volné víkendy, pevná pracovní doba spjatá s odložením práce v určitou přesně stanovenou minutu a čistou hlavou; pracovní proces se neustále prolíná s procesem nepracovním. Musím mít velkou sebekázeň, abych se vždycky přiměl jet jako šroubek a nenechal se rozptylovat, a to zdaleka ne vždy zvládám.

Co musí člověk udělat pro to, aby se mohl stát zdatným překladatelem? Předpokládám, že jde o běh na dlouhou trať a překladatelem na úrovni se nejde stát jen tak.

Nevím přesně, jak na tohle odpovědět. Je potřeba se vypřekládat, brát si k srdci rady redaktorů, všímat si, kde mě tlačí bota a snažit se slabá místa odstraňovat, číst kvalitní původní české texty a kvalitní překlady kolegů, dělat si poznámky, zbavovat se různých škodlivých návyků; tohle bude ale platit o každé profesi, v níž člověk funguje už delší dobu.

Rozhovory

Co Vás na překládání knih nejvíce baví a proč Vás tato činnost tak moc naplňuje?

Baví mě možnost být každý den v jiném světě, být součástí dobrodružství v knize, proto i tak rád překládám žánrové věci se silnými příběhy. Zajímavé (ale zároveň i trochu nebezpečné) je být tolik hodin denně mimo... běžně mívám stavy, že i ta nejběžnější realita, na kterou spousta lidí nadává (nákupy, řízení auta), je pro mě obrovská zábava a zpestření jinak pestrobarevných a bizarních příběhů jiných lidí. Ale zase aby to všechno nevyznívalo úplně famfárově... Překládám už skoro 25 let a už na sobě sleduju známky vyčerpání. Pořád je to práce, ve které zaujímám na židli stejnou pozici, zírám ve stále stejném úhlu do stále stejné obrazovky... a není to tak, že bych se každý den vrhal do práce, jako by to bylo nové a neotřelé. Texty jsou pořád jiné a podmanivé, ale ta fyzická realita jejich převodu už mi začíná dávat zabrat.

Jaké rady byste dal začínajícím překladatelům? Na co by si podle Vás měli dát pozor a co by si měli vzít k srdci?

Pracovat na smlouvu, která je vyvážená a bere v potaz potřeby nakladatele i překladatele, překládat věci, které člověk zná nebo si snadno dohledá nebo má po ruce poradce. (Já se třeba vyhýbám hard sci-fi, protože se moc nevyznám ve fyzice a matematice a po drobnějších zkušenostech s tímto subžánrem jsem zjistil, že překladem věcí, o nichž nemám páru, strávím strašnou spoustu času a navíc nemám jistotu, že výsledek sedí.) Číst v češtině kvalitní autory, kteří se pohybují v podobném žánru nebo oboru (před překládáním Jeevese jsem například načetl Saturni-na, abych se naladil na dobovou mluvu). Pracovat pro seriózní firmy, nebrat si toho moc, nechat si poradit, dělat si poznámky, zaznamenávat si dobrá řešení nebo zajímavé obraty, které se někdy můžou hodit.

Měl bych jednu zajímavost. Vystudoval jste anglistiku a hispanistiku na Univerzitě Palackého v Olomouci. Mohl byste oba obory čtenářům trošku přiblížit? Proč jste si je vybral a čím Vás zaujaly?

V obou jazycích jsem studoval překladatelský/tlumočnický obor (ne pedagogický),

čili už od začátku jsem tíhl k tomu, co dělám dodnes. Bylo to studium literatury, lingvistiky, reálií, kultury, dějin, spousta seminářů podle individuálního zájmu. Ale je to už přes dvacet let, nevím, jak moc se dnešní výuka dá srovnat s tou tehdejší. Vlastně ani nevím, podle čeho se teď učí, na co se klade důraz. S akademickou sférou nejsem v kontaktu, neumím současné studium nijak přiblížit. Obor jsem si vybral kvůli zájmu o jazyky, literaturu, poznávání nových světů.

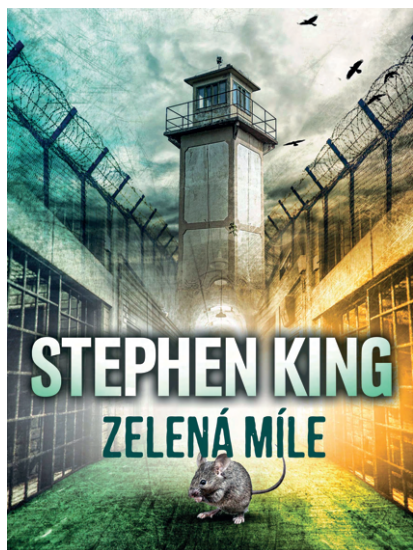
Kromě překladatelské činnosti se také plně věnujete malému rodinnému nakladatelství Carcosa specializovanému na vydávání hororových autorů ze zahraničí (Edward Lee, Carlton Mellick III, Thomas Ligotti aj.) a z československých luhů a hájů (Miroslav Pech, Mark E. Pocha, Aleš Pitzmos atd.). Co Vás vedlo k založení Carcosy? A co všechno práce v Carcose obnáší?

Prvními impulsy k založení Carcosy pro mě byly snahy vyklouznout z toho věčného koloběhu překládání a vydat si knihy, které mi připadaly

zajímavé a přínosné a pro které se mi zároveň nedařilo nadchnout žádného z nakladatelů, s nimiž spolupracuju; a taky zůstat sice v oboru, ale dodat práci novou náplň, jiskru. Navíc do projektu hladce vklouzla i manželka. Ani jeden z nás ještě ve firmě nepracuje stoprocentně, děláme to pořád tak trochu na okraj našich jiných aktivit, ale měsíc za měsícem, rok za rokem se to překlápí a postupně se profesionalizujeme, a věřím, že v dohledné době se z původního koníčku, „bokovky“, stane skutečný podnik, kterému se budeme věnovat naplno. A v Carcose děláme prakticky všechno, od výběru titulů, čtení rukopisů, přes překlady, technické věci, účetnictví, expedici objednávek, výjezdy na akce a cony. Necháváme si dělat jen redakci a obálky a nedávno jsme na halloweenské antologii spolupracovali s kolegy překladateli.

Rozhovory

Na předchozí dotaz přímo navážu. Na webových stránkách nakladatelství píšete, že horor chcete „prezentovat ve všech jeho odstínech, od atmosférických příběhů kosmické hrůzy přes bizarní grotesknosti po drsné slashery.“ Baví Vás na hororu rozmanitost subžánrů? A líbí se Vám, když můžete ostřílené hororové autory (např. Clive Barker, Jack Ketchum, Stephen King aj.) prostřednictvím antologií a jiných zajímavých projektů prezentovat v trošku jiném světle?

Rozmanitost subžánrů nás baví, a pokud se budeme držet v mantinelech žánru (které jsou, pravda, dost volné), nechceme upřednostňovat jeden aspekt před jiným. Já sám jsem schopný přečíst vznešenou a důstojnou duchařskou povídku Henryho Jamese a chvíli po tom s podobným zaujetím i krvák Edwarda Lee. Proto se nechceme před ničím uzavírat. Horor sám o sobě je pestrý a nevypočitatelný žánr a to je jednou z jeho obrovských předností. I historicky se v něm snoubila třeba poeovská éterická poezie a krvavý pařížský Grand Guignol. Prezentace klasických a zavedených autorů v antologiích je další velké téma... antologie

vůbec (milujeme povídky!) a opět to představování autorů v nejrůznějších polohách. Ostatně dost často bývá vidět, že žádný schopný autor nepíše pořád to samé, zkouší různé postupy a témata. Od Jacka Ketchuma jsme vydali povídku, která je na hony vzdálená jeho slasherům typu Po sezoně, od Cliva Barkera zase bizarní fantazii, která je úplně jiná než třeba Hellraiser.

Aktivně jste také přispíval do hororového časopisu Howard, který loňský rok definitivně skončil, protože přišel o svého dvorního grafika. Jak na Howard zpětně vzpomínáte? Mrzí Vás taková ztráta?

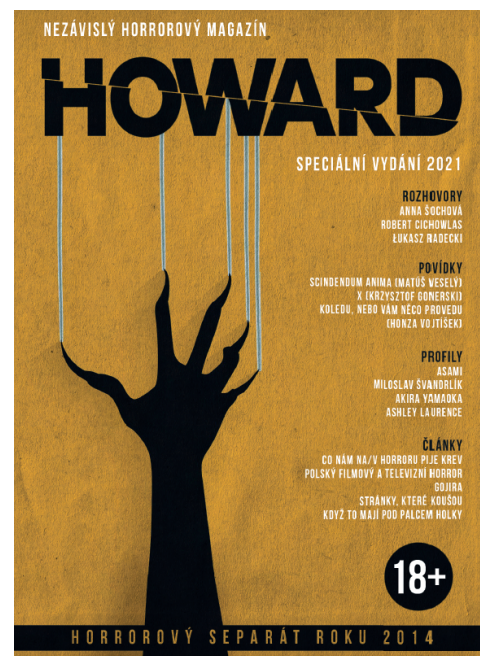
Ztráta Howarda mě mrzí. Byl to fenomén, který podle mě plně docení až čas. Stál a padal s Honzou Vojtíškem, který nicméně nelenil a změnil médium a v hororu je dál aktivní teď už fyzickým půlročníkem Mort. Dosah bude sice asi menší, ale kdo si rád o hororu čte, pořád se má k čemu přichýlit.

Vaší láskou k hororu se vůbec netajíte. Ostatně v jednom rozhovoru jste o hororu v literatuře řekl, cituji: „Horor je velice specifický literární žánr (budeme-li se zde celou dobu bavit o hororu psaném, a nikoliv filmovém, třebaže spousta věcí ve filmu funguje stejně jako na tištěné stránce), který nás přibližuje k podstatě nás samých a okolního světa tím, že poukazuje na věci a situace, které jsou nám cizí, nepříjemné a běžně nepřístupné, čímž v nás vyvolává úzkost, zděšení, hrůzu, znechucení.“ Jsou tohle všechno důvody, proč si myslíte, že literární horor má obyčejným lidem co říct?

Myslím, že horor má pořád co říct. Je to žánr, který nám nastavuje zrcadlo a pomáhá nám ke komunikaci se sebou samými. V poslední době je znovu ve velké oblibě, jak tomu bylo v historii, řekněme posledních 150 let, už několikrát. Kromě toho, že nám pomáhá nahlížet do nitra, modeluje určité situace, která nás nutí zamyslet se nad tím, co bychom sami dělali, kdyby se něco pokazilo – ať už jde třeba o vpád do soukromí, přírodní katastrofy a další věci, jichž se děsíme. Horor se jimi zabývá bezpečnou formou, a když je dobře napsaný (nebo natočený), je strhující a umí zabavit – i když to slovo zní zvláštně. Ta nevypočitatelnost mě na něm nikdy nepřestane fascinovat.

Co byste vzkázal čtenářům či studentům?

Čtenářům – ať dál čtou, studentům – ať taky dál čtou a nebojí se jít za tím, co je baví.

ROZHOVORY V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ

Při návštěvě poslanecké sněmovny jsme měli možnost udělat rozhovor s našimi průvodci poslaneckou sněmovnou, panem Martinem Majorem, poslancem za ODS a jeho asistentkou Markétou Šnoblovou.

JUDr. MARTIN MAJOR, MBA

Jak podle Vás prosazovat názory, aby byly slyšet?

Musíte o nich hlavně mluvit, musíte se snažit o nich mluvit co nejhlasitěji a využívat k tomu veškeré možné prostředky, které jsou k dispozici, třeba váš školní časopis.

Co jste obětoval pro to, abyste se stal úspěšným politikem?

Musíte se snažit, musíte právě ty názory říkat hodně nahlas, musíte o těch názorech přesvědčovat lidi a musíte přesvědčit občany z vašeho volebního kraje, aby vás zvolili. Musíte se chovat slušně, musíte mít rozumné názory a musíte ostatní zaujmout těmito názory, aby vás zvolili.

Měl jste rád za mlada učení?

Je tady paní učitelka, tak musím říct že ano. Musím říct, že jsem asi nebyl úplně nejlepším studentem, že jsem byl konzumentem i horších ocenění. Ale co je strašně důležité, učte se cizí jazyky, protože bez cizích jazyků máte poloviční možnost uplatnění v životě. To si myslím, že je nejdůležitější.

Jaký je Váš oblíbený citát?

Nikdy se ničeho nebát.

Kde si myslíte, že bude náš svět za 50 let?

Já si myslím, že na tyto dotazy se ptali lidi už před 50 lety, a když se podíváte, tak za těch 50 let jsme se úplně až tak daleko neposunuli. Takže všechno bude modernější, novější, ale myslím si, že ty základy zůstanou úplně stejné, nemusíte se ničeho bát.

V politice se pohybujete už dlouho, jaké máte obrané mechanismy proti lži, přetvářce, maskám a podobně?

Musíte hodně číst, musíte hodně vědět a potom poznat, co je lež, co je přetvářka a co je pravda.

MARKÉTA ŠNOBLOVÁ

Co jste obětovala pro to, abyste se mohla stát asistentkou poslance?

Musela jsem opustit své minulé zaměstnání, to znamená, že na celý úvazek pracuji pro pana poslance.

Jaké jste dělala zaměstnání?

Pracovala jsem pro magistrát města Olomouce v kanceláři primátora.

Měla jste ráda zamlada učení?

Moc ne.

Jak si myslíte, že bude vypadat svět za 50 let?

Já si myslím, že opravdu bude hodně podobný tak jako teď, vyjma technologií, to všechno nabírá hrozně rychlé obrátky a ty technologie nás pohlcují, ale myslím si, že tak, jak jsme, že zůstaneme stejní povahově a podobně, a to se nemění.

Mimo jiné jsme se dozvěděli, že i běháte, řekla byste nám o tom něco víc?

Já běhám už třeba deset, jedenáct let. Kdysi jsem dostala příležitost účastnit se maratonu v New Yorku a ten spustil vlastně tu moji největší zálibu běhu. S běháním jsem se dostala do celého světa, protože objíždím velké světové maratony a těch se účastním, a to mě baví. Ještě mám před sebou Tokio a Londýn, byla jsem v New Yorku, Chicagu, Bostonu a v Berlíně.

MARCO TURINI

Spoluprací s Marvel Comics, DC Comics, Top Cow a dalšími se pyšní malíř, ilustrátor a komiksový kreslíř Marco Turini.

A my jsme pyšní na to, že Gymplovinám poskytl rozhovor!

Otázky pokládal Dan Palička.

Svou tvůrčí kariéru jste zahájil v roce 1994. Co vás přivedlo ke kariéře profesionálního komiksového kreslíře? Byl to váš dětský sen?

Vždycky jsem snil o práci ve světě komiksu. Můj otec byl velký fanoušek, a tak byl náš dům plný komiksů, na které jsem obdivně hleděl. V roce 1994 narazil na mé kresby Giuseppe di Bernardo (který uváděl na trh komiksovou sérii pro italský trh) a nabídl mi první práci v tomto oboru... takže jsem měl štěstí.

Jak vzpomínáte na své začátky? Byly náročné?

Začátky byly náročné, protože jsem se poprvé musel vypořádat s termíny! Je snadné vytvořit krásnou komiksovou stránku, když máte spoustu času, ale když se z toho stane práce, jste nuceni pracovat rychle. Takže zpočátku bylo těžké pochopit, že abych to mohl dělat jako práci, musím dodržovat velmi krátké termíny.

Je kreslení komiksů náročné povolání (časově i psychicky)?

Je to velmi náročná profese, především vyžaduje širokou znalostní základnu! Dělat komiks znamená znát všechno, musíte kreslit auta, domy, stromy, aby se postavy chovaly atd... a u všeho musíte vědět, jak to funguje, jaká je historie atd.... Myslím, že dobrý komiksový kreslíř je schopen dělat téměř jakoukoli práci související s uměním, od filmového režiséra po storyboardistu, konceptuálního kreslíře, animátora kreslených filmů, protože k tvorbě komiksu potřebujete znát základy všech těchto profesí.

Pamatujete si, kdy jste začal číst komiksy? Kterých sérií se nemůžete nabažit?

Jak už jsem zmínil, můj otec byl velký čtenář komiksů, ale četl jen jednu sérii: Tex. V Itálii je to velmi známá westernová postavička, kterou vydává Sergio Bonelli Editore, a tak jsem ji začal číst a byl jsem jí fascinován.

Pocházíte z Itálie, ale od roku 2010 žijete v Praze. Čím vás Praha fascinovala a proč jste si vybral právě toto město?

Vždycky jsem si myslel, že můj život má kořeny v Itálii. Miluji svou zemi, ale zároveň se mi vždycky líbila představa, že budu žít na jiných místech. Moje žena pochází z České republiky, ale poznal jsem ji v Itálii (díky Erasmu), a byl jsem to já, kdo ji požádal, aby žila v České republice! Prahu mám velmi rád, také proto, že miluji secesi a Alfons Mucha je jedním z mých nejoblíbenějších umělců... Žije se mi tu velmi dobře a umění, které prostupuje tímto městem, je jedinečné (díky secesní estetice velmi přítomné v architektuře).

Ovlivnilo vás mnoho umělců (Pink Floyd, Ridley Scott, David Lynch, Juan Giménez atd.). Rád bych se však zastavil u dvou největších jmen: francouzského komiksového kreslíře Moebia a secesního malíře Alfonse Muchy. Kdy jste se poprvé setkal s jejich díly? Co vás na jejich stylu zaujalo?

Moebius a Mucha jsou dva velmi odlišní, ale zároveň velmi blízcí umělci. Moebius (s nímž jsem měl to štěstí se osobně setkat) mám rád pro jeho čisté linie a šrafování, které dokáže dát kresbám trojrozměrnost. Muchu mám rád pro jeho schopnost přidat estetiku prostřednictvím geometrie. Myslím, že byl velkým obdivovatelem Fibonacciho; v jeho dílech je totiž patrná matematická a geometrická práce, která má za cíl dosáhnout vizuálně silného výsledku.

I když každý jiným způsobem, myslím, že oba založili svou tvorbu na hledání vizualizace nitra člověka... Moebius prostřednictvím linie a Mucha prostřednictvím geometrie.

Rozhovory

Pracoval jste pro Marvel, DC Comics, IDW, Top Cow a mnoho dalších. Jaké to je pracovat pro velká komiksová vydavatelství?

Pracovat pro Marvel nebo jiné velké nakladatelství samozřejmě není jako pracovat pro malé nakladatelství, zejména proto, že tato velká nakladatelství mají vždy schopné a pozorné editory, od kterých se můžete vždy učit. Například v Top Cow jsem každý den mluvil s Marcem Silvestrim, který je jedním z nejlepších komiksových kreslířů v historii. To mi hodně pomáhá v tom, abych rostl jako výtvarník.

Zůstaňte ještě chvíli u společnosti Marvel. Pracoval jste na sériích jako Squadron Supreme, Secret Wars: Battleworld a Marvel Comics Presents. Zaujalo mě však, že jste se podílel na marvelovském one-shotu Star Wars: Age of Rebellion – Jabba the Hutt #1 (2019). Jak se vám pracovalo na příběhu s, tak ikonickým padouchem v hlavní roli?

Byla to zábava! Kreslit Jabbu a snažit se mu dodat výraznost není snadné :) Vždycky jsem si říkal, že je to skvělá práce. Byla to také velmi únavná zkušenost, protože u série Star Wars existují dvě úrovně revizí, první od Marvelu a druhá od Lucasova filmu.... takže pokaždé, když jsem něco nakreslil, měl jsem dvě kola zpětné vazby. Pro výtvarníka je práce s několika koly zpětné vazby od redaktorů docela únavná, ale zároveň je práce na Star Wars stimulující!

V únoru 2013 vyšel v češtině sci-fi komiks E.V.A.: Cronache dal sotto-suolo. V rozhovoru pro Comics-Blog jste o něm řekl, cituji: "E.V.A. odráží můj názor na globální společnost obecně. Tento příběh vznikl proto, že jsem chtěl čtenářům komiksu ukázat určité situace v palestinsko-izraelském konfliktu. Příběh je ale samozřejmě i skvělou metaforou současného světového politického establishmentu." Myslíte si, že je přínosné reflektovat v komiksu aktuální světové problémy?

To potvrzuji. Myslím, že každý autor, byť nevědomky, vypráví své vidění reality. Pro mě bylo důležité sdělit určité aspekty toho, co vidím, a podělit se o ně se čtenáři... takže z mého pohledu to byla osobní nutnost.

Obecně si myslím, že je správné, aby autor vyprávěl, co chce, i když je to nepohodlné nebo politicky nekorektní. Co je umění, když ne vyjádření myšlenky? Jestli je to užitečné, nebo ne, není až tak důležité, spíše je důležité, že je možné, aby člověk vyjádřil svou myšlenku, třeba i politickou.

Podílel jste se na projektu Komiksová Kytice, v němž se spojili známí komiksoví tvůrci, aby společně vytvořili komiksové adaptace známých balad Karla Jaromíra Erbena. Tvůrci pojali původní příběhy po svém a vnesli do nich svůj osobitý styl. Jaký je váš vztah k původnímu Erbenovu dílu?

Z italského pohledu je zvláštní, jak jsou tyto příběhy (často velmi drsné a násilné) příběhy pro mládež. Z mého pohledu jsou to příběhy pro dospělé. Erbena jsem neznal a považuji ho za mimořádného spisovatele. Bylo pro mě zajímavé se k tomu propracovat :)

V Komiksové Kytici jste napsal a nakreslil příběh s názvem Svatební košile. Jak jste přistupoval k adaptaci této kultovní balady?

Text mi byl nabídnut, tak jsem ho prostě nakreslil. Kresbě jsem se snažila dát realistický, ale zároveň drsný tón (pomocí akvarelu), protože mi to přišlo pro příběh vhodné... i barvy jsou ze stejného důvodu dost tmavé.

Rozhovory

Společně s Brianem Woodem (DMZ, Northlanders) jste pracovali na sci-fi seriálu Robotech inspirovaném stejnojmenným anime. Předpokládám, že tě práce na něm bavila, když jsi mohl kreslit obří roboty, že?

Hahaha, ano, miluji kreslení techniky, myslím, že je to na mně vidět :) A Brian je fantastický scénárista. Bylo mi ctí s ním na tom pracovat... Také jsem měl velkou uměleckou svobodu. Robotech je v Itálii (a také v USA) kultovní seriál,

takže jeho přetvoření v moderní vizi bylo opravdu úžasné! Je to jedno z děl, na které vzpomínám nejraději.

Získal jste cenu Pulp Factory Award v kategorii "Nejlepší autor obálek" - podle mého názoru zcela zaslouženě. Vaše obálky jsou pastvou pro oči. Co vás na kreslení obálek baví nejvíc?

Po epizodě s Jabbou Huttem jsem se rozhodl, že budu kreslit jen obálky! Toto rozhodnutí jsem všem oznámil, protože jsem cítil potřebu věnovat se ilustracím s maximální pečlivostí. Když kreslím komiksovou stránku, musím ji většinou dokončit za jeden den, zatímco u obálky mohu nad jednou kresbou strávit 2-3 dny a věnovat jí co nejlepší péči... rozdíl je tedy v tom, že tvorba obálky umožňuje kreslíři vytvořit kresbu s potřebnými detaily a maximální péčí, a to mě baví.

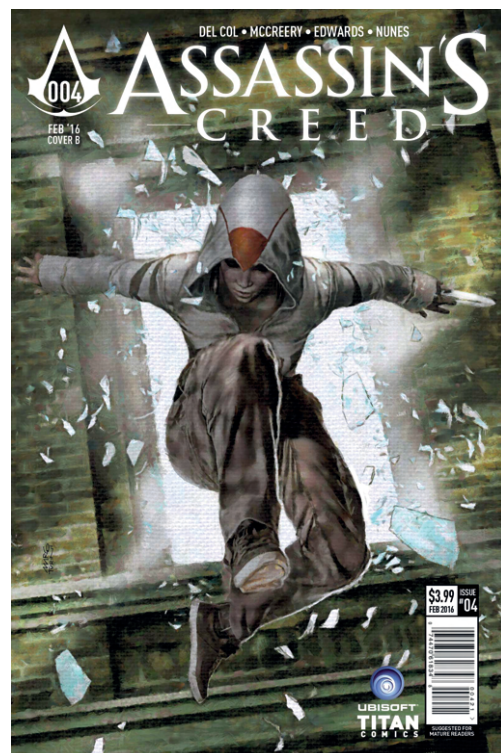
Kromě komiksů se podílíte také na produkci filmů a videoher, konkrétně pro studia jako Prologue Vfx (koncepty pro Doctora Strange), AlkemiX a Union VFX. Je to ve srovnání s kreslením komiksů úplně jiná disciplína, nebo by se našly nějaké podobnosti?

Pokusím se to vysvětlit metaforou... Komiksy jsou jako základy, na kterých se staví dům. Když máte základy, můžete na nich postavit, co chcete. Takže znalost komiksu byla nepochybně velmi užitečná pro práci v jiných oborech, ale zároveň jsem se musel učit nové věci... Tvorba komiksu je velmi užitečná, ale nestačí, protože každý umělecký projev má svá vlastní pravidla, která je třeba se naučit.

Poslední otázka – Co byste rád vzkázal studentům a čtenářům?

Když jsem byl mladý, zeptal jsem se jednoho profesionála, co je potřeba k tomu, aby se člověk stal dobrým autorem, a on mi odpověděl: "Potřebujete hodně kultury." A měl pravdu! Takže bych chtěl začínajícím autorům vzkázat, aby měli hlad po kultuře... aby věcem rozuměli, měli pro všechno vašeň, učili se různé programy, byli informováni o všech uměleckých aspektech atd... aby měli vždy touhu mít pružnou mysl schopnou hromadit znalosti.

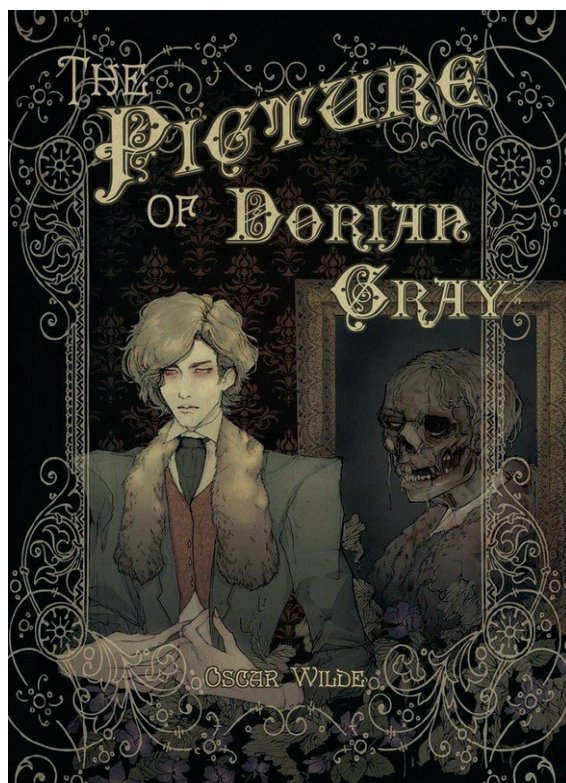
Tento text byl přeložen pomocí umělé inteligence, i přesto se snaží zachovat co nejlepší kvalitu, může tedy obsahovat drobné gramatické chyby nebo odchylky od původního významu. Doporučujeme brát tento překlad s rezervou.

Daniel Palička

OBRAZ DORIANA GRAYE

Přelom devatenáctého a dvacátého století byl obdobím mnoha literárních stylů, od lart-pourlartismu až po dekadenci. Oscar Wilde, jeden z takzvaných prokletých básníků, psal povídky, dramata a dokonce i romány. Obraz Doriana Graye je psychologický román, ve kterém Dorianovi byla darována nekončící krása a mládí, avšak na obraze, který vlastní, stárne a ohyzdí podle toho, jak se chová k ostatním.

Souhlasíte s Henrym?

Malíř Basil ukáže lordovi Henrymu nedokončený Obraz Doriana Graye a Henry chce, aby ho Basil vystavil. Avšak to Basil nechce, protože obraz má pro něj až moc velkou hodnotu. Také nechce, aby se Henry setkal s Dorianem, což se i přesto stane. Mezitím, co Basil dokončuje obraz, Dorian a Henry jdou do zahrady a baví se, avšak Henry vystraší Doriana stárnutím, a tak později Dorian „zaprodá“ svou duši jeho obrazu. Po nějaké době se Henry dozvídá více o Dorianově minulosti. Poté jde na jednu zábavu, kde se Dorian nachází a je unesen Henryho chováním. Aby se trochu mohl bavit, Dorian jde do staršího divadla. Zde potká herečku Sibyl a zamiluje se do ní. Po určité době se s ní chce oženit a oznámí to svému kamarádovi Henrymu, avšak ten má jiný názor...

„Nikdy si neberte ženu se slámovými vlasy, Doriane,“ řekl, když několikrát vyfoukl kouř.

„Proč ne, Harry?“

„Protože ty jsou hrozně sentimentální.“

„Ale já mám rád sentimentální lidi.“

„Nežeňte se vůbec, Doriane. Muž se žení, protože je znuděn, žena se vdává, protože je zvědavá. Oba se zklamou.“

„Já se asi neožením, Harry. Jsem totiž přespříliš zamilován. To je přece jeden z vašich aforismů. Já ho provádím v praxi, jako všechno, co říkáte.“

„Do kohopak jste zamilován?“ ptal se lord Henry po chvilce ticha.

„Do jedné herečky,“ řekl Dorian Gray a začervenál se.

Lord Henry pokrčil rameny. „To je dost otřepaný debut.“

„Kdybyste ji viděl, tak byste to neříkal, Harry.“

„Kdo je to?“

„Jmenuje se Sibyla Vaneová.“

„O té jsem jakživ neslyšel.“

„Nikdo o ní neslyšel. Ale jednou se o ní doví celý svět. Je geniální.“

„Milý hochu, žádná žena není geniální. Ženy jsou pohlaví ozdobné. Nikdy nemají co říct, ale říkají to roztomile. Ženy představují vítězství hmoty nad duchem, zrovna tak jako muži představují vítězství ducha nad morálkou.“

„Harry, jak můžete takhle mluvit?“

„To je čirá pravda, milý Doriane. Zabývám se právě rozbořením žen, a tak bych to snad měl vědět. Není to tak neprobádatelný námět, jak jsem myslel. Přicházím na to, že konec konců existují jen dva druhy žen: bezbarvé a kolorované. Ty bezbarvé jsou velmi užitečné. Chcete-li získat úctyhodnou pověst, jdete s nimi prostě na večeri. Ty druhé jsou velmi půvabné. Ale dělají jednu chybu: malují se, když chtějí vypadat mladě. Naše babičky se malovaly, když chtěly mluvit duchaplně. Rouge a esprit chodily ruku v ruce. To je teď dávno to tam. Dneska stačí ženě ke spokojenosti, když dokáže vypadat o deset let mladší než její vlastní dcera. Co se zábavnosti týče, je v Londýně jenom pět žen, s kterými stojí za to mluvit, a dvě z nich nelze pustit do slušné společnosti.“

ODLIŠNOST JE V POŘÁDKU ROZHOVOR S PETROU SOUKUPOVOU

Držitelka cen Magnesia Litera a Ceny Jiřího Ortena, několikrát nominovaná na Cenu Jiřího Škvoreckého, vychází při psaní textů z vlastních zkušeností. Kdysi „divné dítě“, nyní spisovatelka a scénáristka, která předává zprávu o tom, že být sám se sebou, být navenek něčím „jiný“, je projevem schopnosti a síly.

Co Vás přivedlo k psaní? Vyhovuje Vám, introvertovi, spisovatelská profese?

Přivedlo mě tam hlavně čtení, řekla bych. Strašně moc jsem jako malá četla a líbilo se mi, že spisovatel tvoří svůj vlastní svět. A zřejmě i moje introvertní povaha, tahle osamělá práce mi maximálně vyhovuje.

V deseti letech jste přečetla Tři mušketýry. Když jste následně objevila Alexandra Dumase, přečetla jste si od něj skoro všechno, co vydal. Čím Vás Dumas zaujal?

Strašně se mi líbil příběh přátelství těch třech mušketýrů (a d'Artagnana) a obvykle to mám tak, že když se mi od autora líbí jedna kniha, přečtu pak všechny, které můžu.

Kromě Dumase Vás také ovlivnili autoři jako Stephen King, Ian McEwan, John Irving, Jaroslav Havlíček a mnoho dalších. Inspirovala jste se jejich tvorbou (ať už tematicky nebo stylem psaní)?

Jistěže nějak ano, byť spíš nevědomky. Jak říkám, čtení mě v mládí významně formovalo.

V rozhovoru pro časopis Sanguis jste jako jednu z knih, která Vás ovlivnila, zmínila grafický román Jimmy Corrigan, nejchytřejší kluk na světě od Chrise Wara, čímž jste mě hodně překvapila. Máte ke komiksům blízko?

Ano, miluju je, je to můj oblíbený žánr, hrozně bych taky chtěla napsat a nakreslit vlastní komiks, jen mám velké limity v kreslení, takže je to pro mě hodně časově náročné. Ale doufám, že to jednou dokážu. Zatím mám jeden krátký, asi čtrnáctistránkový.

Nebojíte se poukázat na problémy ve vztazích a citlivě rozebrat závažné životní situace. Zejména si všímáte samoty, která je s Vašimi postavami nedílně spjata. Považujete lidské osamění za problém, který by se neměl jen tak podceňovat?

Určitě ano, proto o tom taky dost píšu. Zároveň ale považuju schopnost být sám se sebou za důležitou součást života.

Vášim debutem byla novela K moři (2007), za kterou jste obdržela Cenu Jiřího Ortena. V rozhovoru pro Seznam Zprávy jste o knize řekla, cituji:

„Ale já K moři nesnáším, vůbec s tím nejsem spokojená. Teď už bych to

napsala jinak, jazykově jinak. Posunula jsem se jinam, neříkám vylepšila, ale formálně jsem jinde.“ Co Vám na debutu vadí? Co byste zpětně změnila?

No prostě bych to napsala jinak – jak jsem řekla – jazykově, formálně. Obsahově s tím žádný velký problém nemám. Ale zase to není tak, že bych tu knihu chtěla přepisovat. Jen si už myslím, že není tak dobrá jako třeba moje jiné knihy.

Literární toulky

Vaší druhou vydanou knihou byl povídkový triptych Zmizet (2009), u kterého jste prý měla největší pochybnosti. Ostatně navázat na úspěch Vaší prvotiny nebyl snadný úkol. Bylo výzvou psát tři příběhy v jednom?

Tak ony to nejsou tři příběhy v jednom, jsou to tři příběhy spojené dejme tomu tématem. Tématem sourozenectví, přijetí v rodině. Ale obsahově šlo o tři oddělené texty.

Ale abych odpověděla na vaši otázku, tím, že to byly tři kratší příběhy, tak to nebylo tak složité. Složitější tehdy bylo, že jsem cítila řekněme tlak, jestli dokážu navázat na úspěch první knihy.

Kromě románů pro dospělé (Věci, na které nastal čas, Marta v roce vetřelce apod.) rovněž píšete knihy pro děti (např. Bertík a čmuchadlo nebo Kdo zabil Snížka?). Co je pro Vás těžší – psát pro dospělé nebo pro děti?

Pro děti je to jednodušší, protože je to kratší. Jinak je to pro mě dost podobná práce.

Vaší nejnovější, v pořadí desátou knihou je příběh Nikdo není sám. Liší se od Vašich předchozích románů, nebo jede v zaběhnutých kolejkách?

Vůbec ničím se neliší. Jak už mi bylo několikrát vytýkáno, je to pořád to samé jako vždycky.

Kromě spisovatelské dráhy se také věnujete scenáristice. Jde ve srovnání s klasickým psaní o diametrálně odlišnou disciplínu, nebo by se přece jenom našly vzájemné podobnosti?

Tak je to pořád práce se slovy, ale jinak se to dost liší. Pravidla psaní scénářů jsou jiná, scénář je vlastně pomocný text, určený k realizaci, vzniká ve spolupráci s dalšími lidmi (dramaturgem, někdy režisérem).

Máte blízko ke komediálně laděným seriálům. Pro Českou televizi jste spolu s Tomášem Baldýnským napsala scénář k satirickému seriálu Kosmo (2016) a s televizí Nova jste scenáristicky spolupracovala na sitcomu Comeback (2008-2010). Je rozdíl psát intimní, místy depresivní knihy a odlehčené komediální scénáře?

Ano, jistě to je rozdíl, ale knihy jsou moje osobní, ty seriály, které píšu, to je spolupráce s někým, tam mi ani tak moc nesejde na tom, co to je, ale spíš s kým spolupracuju.

U Novy ještě chvíli zůstaneme. Od roku 2011 se dramaturgicky podílíte na seriálu Ulice. Co je náplní Vaší práce?

Jsem dramaturg dialogů, čtu scénáře a řekněme, že je edituju – hlídám návaznosti, koherenci postav, taky to, zda se autoři dialogů drží schválených textů.

Ve Vašich knížkách (např. v Klubu divných dětí) se snažíte poukázat na odlišnost jedinců. Někteří mohou být druhými vnímáni jako naprostí podivíni kvůli své jinakosti (např. kvůli handicapu nebo stylu chování), přitom jsou v jádru úplně stejní jako druzí (mají emoce, řeší lidské problémy atd). Společností však nejsou přijímáni a působí jako outsideri. Snažíte se těmito příběhy dávat lidem naději? A vycházíte při jejich psaní z vlastních zkušeností?

Ano, přesně proto to píšu, abych dětem ukázala, že odlišnost je v pořádku. A jistěže částečně čerpám z vlastních zkušeností – já jsem se cítila jako velmi divné dítě.

Staráte se o desetiletou dceru Marlu. Promítá se Váš vztah k dceři do Vašich příběhů?

Asi trochu jo, i když to nedělám vědomě, nepíšu o sobě a o ní, ale stejně jako každá jiná životní zkušenost se do mého psaní nějak promítá.

Máte ráda film a televizi. Z televizní produkce nejvíce ujíždíte na seriálech. Které seriálové pecky byste vřele doporučila?

Z poslední doby bezpochyby Last of Us.

Ze starých miluju Breaking Bad, Peaky Blinders, BoJack Horseman, Černobyl, The Wire a určitě jsem na nějaké zapomněla. Kdysi jsem milovala Simpsonovi, ale tak do desáté série, ty nové díly jsou podle mě špatné.

Co byste vzkázala studentům a čtenářům?

Teď to bude znít jako rada od stařeny, ale já třeba hrozně lituju, jak moc jsem na školu kašlala. Myslela jsem si, že třeba fyzika a chemie mi jsou k ničemu – což asi jsou, ale stejně mě mrzí, jak málo tomu rozumím. Když už jsem tam stejně musela sedět, bývalo by bylo lepší, kdybych ten výklad vnímala.

Takže to je moje první rada. Úplně na tu školu nekašlat.

A druhá asi tak stejně důležitá, chtěla bych, abych já jako malá (mladá) věděla, že i když se mi zdá, že všechno je špatně a nikdo za mnou nestojí, stejně jsem skvělá a všechno zvládnu. Takže ta další rada je asi – věřit v sama sebe.

STROM OBĚŠENCŮ

Strom byl tak strašně osamělý. Neměl žádné přátele, neměl si s kým povídat. Dokonce i nevinné vrány, co k němu každý den přilétaly, ho pohrdavě ignorovaly.

Jednoho dne se mu však splnil jeho životní sen!

Když poznal svého prvního kamaráda, byl šťastím bez sebe. Svými ručičkami jej přátelsky hladil po vlasech a ptal se ho na všechno možné. On však neodpovídal, pouze hluboce mlčel.

Stromu to přišlo divné, proto se na mužíčka podíval pozorněji. Když spatřil to, co spatřil, zděsil se. A pak mu z očí začaly stékat slzy.

Najednou si strom něco uvědomil. Nikdy nepozná pravé přátelství.

Daniel Palička

CHUTNÉ LHANÍ

Říká se, že lháři se nedají brát vážně. Nikdy nevíte, zda vám říkají pravdu či lež.

Jde o skutečně podivné tvory. Když je o něco požádáte, neodpoví, ale když vás potřebují, snaží se chovat jako andílci. Jejich existence je nepochopitelná. Proto si užívám chvíle, kdy je mohu krutě potrestat!

MLASK.

Nejprve je najdu.

MLASK.

Pak je zatáhnou do své skrýše. Dám jim pěstí do ksichtu, aby dostali za vyučenou.

MLASK.

Poté udělám to nejhorší. Uříznu jim jazyk, aby už nemohli nikdy promluvit.

A pak si je zcela vychutnám!

CHRAMST!

Hm... tak báječná sousta. Lahodná a křupavá...

CHRAMST!

Delikatesa!

Daniel Palička

NEOSVOJITELNÁ SVOBODA

Smutná realita je,
když lenost přehluší,
a to se nesluší,
všechny naděje.

Příležitosti prchají.
Sedím a jen to sleduji,
jak mi žádné síly
můj život už nespojí.

Bojují ve mně myšlenky,
dvě, co stále žijí,
bojují, dokud se nezabijí.
Bolest stoupá do lebky.

Už žádná světla nevidím.
Bolest proti odmítání,
už to ani necítím.
Život, to sladké umírání.

Oči znovu otevřu
najednou ticho a klid.
Dokud oči zase nezavřu,
můžu nějakou naději mít.

I s tíhou nejistoty,
skrze hustou mlžinu
i přes všechny prohry,
já jsem stále naživu!

Ondřej Florec, V6

SVOBODA Z PLANETY TICHA

Slyšeli jste o Planetě ticha? Asi se každému vybaví úplně něco jiného, nebo někomu možná nic – vlastně to může znamenat spoustu věcí. Představte si, že jste úplně sami v nekonečném prostoru a nikde ani stopa po životě a vy nehybně stojíte. Jak se právě cítíte? Jste jako tělo bez duše, nebo duše bez těla? Vždy se používá, že jste jako tělo bez duše, ale proč by nemohla být duše bez těla? Přesně takhle bych se na Planetě ticha cítila já. I přestože kolem by bylo bezvětrí a slyšet by nebylo nic, moje duše by měla prázdniny, protože v takovém prostoru by mohla svobodně tančit. A jak by vypadala vaše Planeta ticha?

Markéta Šlinská, V6

PŘEDTÍM NEŽ...

Než se najdu, potřebuji se předtím ztratit.
Než se zachráním, tak se předtím chci utopit.
Než bude správný čas, tak ať je první ten špatný.
Než bude světlo, ať je tma předtím.
Než bude líp, ať je předtím hůř.
Než budu kráva, ať jsem předtím vůl.
Než se posunu, ať předtím na místě stojím.
Než usnu, ať předtím nikdy nespím.
Než budu připravená, ať předtím nejsem.
Než budu ráda, ať mi předtím vadí, co jsem.
Než se budu smát, ať předtím brečím.
Než vstanu, ať předtím klečím.
Než budu spokojená, ať je předtím zklamání.
Než bude den, ať je před ním svítání.
Než budu mluvit, ať předtím mlčím.
Než budu mlčet, ať předtím křičím.
Než uvidím, ať jsem předtím slepá.
Než budu čistá, ať jsem předtím sjetá.
Než budem s klidem spolu, ať jsme předtím zlostí bez sebe.
Než bude svět zase v pořádku, ať předtím spadne nebe.
A než nebudu, ať předtím jsem!

CHTĚLA BYCH BÝT...

Chtěla bych být nejzářivější hvězda nebo kometa,
noční obloha od září do léta nebo nejvzdálenější planeta.
Chtěla bych být vše, co odlétá,
daleko od tebe
a nejlíp, kdyby byla jen to modré nebe.
Chtěla bych být úplná nejen v teorii života, ale vždy,
jako stromy, které se jen občas ohnou pod tlakem.
Chtěla bych být příznakem,
který ti připomíná, jaká je doopravdy zima, jaký je podzim, jaké je jaro.
Chtěla bych být to, co by za všechno stálo...

VINY HRDINŮ

Zas nemůžu spát.
Celý den se jenom smát
chce se mi.
Noční můra mi
vzala vědomí
celého světa a taky sen,
bez kterého nemůžu ven,
kde je všechno štěstí,
které v srdci šelestí
s pocitem viny
všech viníků a hrdinů s tajemstvím...

Emilka Sigmundová, V5

Nesvobodné cestování před rokem 1989

Léto je ideálním časem na cestování. Možná jste se i vy vydali letos o prázdninách do zahraničí a možná jste všechny potřebné věci k cestě vyřídili během pár hodin. Nebylo tomu tak vždy. Ráda bych popsala, jak se cestovalo do zahraničí před sametovou revolucí.

Před listopadem roku 1989 jste mohli bez problémů cestovat do spřátelených zemí Sovětského svazu. Ve střední Evropě to bylo Polsko, Maďarsko a Německá demokratická republika, tzv. NDR (severovýchod dnešního Německa), dále jste bez omezení mohli cestovat do zemí východní Evropy, Rumunska a Bulharska. Ani tehdejší Jugoslávie (dnešní Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko, ...) nebyla nedostupná, ale mohlo se tam odjet jen se speciálním šedým pasem platným pro Jugoslávii a nebylo moc rodin, které tam vycestovaly.

Pokud jste chtěli soukromě cestovat na Západ (západní země) například do Rakouska, Německé spolkové republiky nebo do Francie, nebylo to vůbec jednoduché. Výhodou mohl být známý nebo kamarád, který byl komunista a měl dobré známé na Okresním výboru Komunistické strany Československa. Přes něj se dala vyřídít tzv. výjezdní doložka do kapitalistické ciziny. Na základě výjezdní doložky jste mohli požádat o devizový příslib, který umožnil vyměnit si v bance československé koruny za limitované množství cizí měny. V té době měla každá evropská země svou měnu. Zvládli byste správně přiřadit původní měnu k zemi?

markka, libra, peseta, libra, escudo, marka, frank, šilink, gulden, drachma

Německo	Francie	Itálie	Rakousko	Španělsko
Portugalsko	Řecko	Finsko	Irsko	Nizozemsko

Na velvyslanectví v Praze jste pak mohli žádat o vízum. Do pasu jste dostali razítko umožňující vstup do dané země. Po návratu z cest jste museli sepsat prohlášení, že jste se nestýkali s žádnou osobou, která na Západ utekla.

Jak to všechno vím? Z vyprávění rodičů, kteří se v roce 1984 vydali do Rakouska a Itálie. Dva roky před touto cestou žádali o výjezdní doložku sami, ale asi nebyli důvěryhodnými osobami a nedostali ji. Musel se za ně zaručit někdo výše postavený. Také v Československu museli nechat mě a sestru, aby měli komunisté jistotu, že se vrátí a nezůstanou „za kopečky“. To pokušení muselo být asi veliké. Na hranici jste sice museli vyskládat celý obsah kufru a vše bylo podrobena důkladné kontrole, dokonce jste se dozvěděli, že dveře auta skrývají různé tajné prostory. Za „čárou“ (státní hranicí) ale čekal úplně jiný svět. Z té Československé šedi a poloprázdných obchodů jste se najednou dostali do světa barevných fasád a oken obsypaných muškáty, regály v obchodech byly přeplněné, kosmetika krásně voněla. Zažila jsem to na vlastní kůži, když jsem s rodiči vyrazila poprvé do zahraničí v roce 1991. Všechny ty nové věci mě okouzlovaly a také jsem se zamilovala do Alp. A tehdy se asi zrodila má láska k cestování. Dnes si ani nevšimneme, že jsme přejeli hranice. Nepoznáme to ani v první vesnici za hranicí, protože za těch více jak 30 let, kdy jsme se stali svobodnou zemí, se u nás mnohé změnilo a rozdíly se setřely. A protože už můžeme svobodně cestovat, rádi se zase vracíme domů, kde to máme také rádi.

Řešení

Německo	Francie	Itálie	Rakousko	Španělsko
<i>marka</i>	<i>frank</i>	<i>libra</i>	<i>šilink</i>	<i>peseta</i>
Portugalsko	Řecko	Finsko	Irsko	Nizozemsko
<i>escudo</i>	<i>drachma</i>	<i>finská markka</i>	<i>irská libra</i>	<i>gulden</i>

Dana Dýmalová

PÁDLEM SEM, PÁDLEM TAM KÁNOISTIKA

Kanoistika je sportem, u kterého se děti i dospělí sejdou a trénují celý rok, aby mohli zvítězit na svých nejdůležitějších závodech. Ne vždy se však podaří uspět. Nejde ale pouze o medaile, všichni závodníci se snaží získat co nejvíce bodů do SCM. A co to vlastně SCM znamená? Jednoduše testy jsou pro závodníky – ti musí splnit určité limity v některých kategoriích sportů - plavání na čas, běh na čas a cviky v posilovně. Závodník složí test, usnadní jim to spoustu věcí, například zaplacení soustředění, doplnění výbavy jako oblečení a podobně. Protože se mezi těmi s pádly pohybuji, zeptala jsem se několika z nich, jak to s kanoistikou mají. A sama jsem, s dovolením, také přispěla se svojí troškou do mlýna.

Barbora Galádová

Jedenadvacetiletá kajakářka má za sebou řadu úspěchů – mimo jiné dva sety medailí z mistrovství Evropy juniorů, dvakrát stříbrnou a jedenkrát bronzovou z mistrovství světa juniorů, bronz z mistrovství světa do 23 let a sedmé místo z mistrovství Evropy a světa dospělých.

Jak jsi objevila tento sport?

Kanoistiku jsem objevila přes známé. Pomoci mamky, pak jsem si to šla vyzkoušet a začalo mě to bavit.

Jaký je tvůj další cíl?

Můj další cíl je momentálně úspěšně zvládnout vysokou školu a k tomu skloubit sport. Jdu studovat fyzioterapii, je to tak trochu můj sen.

Jaká je tvá motivace dále pokračovat v tomto sportu?

Motivací je moje neskutečná podpora rodiny a přítele. Hlavně z toho chci mít radost. Mám tu dobrou partu holek. Další motivací je jezdit do zahraničí, podívat se kamkoliv a povídat si s kamarády po světě.

Ondřej Hirsch

Mezi poslední úspěchy kajakáře Ondřeje Hirsche patří mistrovství světa juniorů na olympijské singlové disciplíně, šesté místo na 1000 m, dlouhé tratě deblová disciplína s Jakubem Králem z Chomutova, dvanácté místo na mistrovství světa juniorů v maratonu, ve kterém jako nováček porazil i profesionály. Letošní sezónu uzavřel Ondřej titulem mistra republiky v maratonu.

Jak jsi objevil tento sport?

Kanoistiku jsem objevil ve svých osmi letech, kdy mě můj táta vzal na trénink do tehdy ještě olomouckého klubu z pracovní známosti s tamním trenérem. Bylo to ještě před přestěhováním do Kojetína, které proběhlo právě kvůli celorepublikově vyhlášené kojetínské kanoistice.

Sporty

Jaký je tvůj další cíl?

Můj další cíl je jednoznačně v letošním školním roce odmaturovat. Ovšem jestli se bavíme o sportu, tak si chci vybudovat svou pozici v pražském klubu USK, kam jsem se dostal na základě svých výsledků, posouvat se v před a pokusit se další rok o nominaci na své první mezinárodní závody v seniorské kategorii do 23 let.

Jaká je tvá motivace dále pokračovat v tomto sportu?

Mou motivací je rozhodně podpora od všech mých známých, přítelkyně a rodiny. Také sebezdokonalování a jistě mě žene vpřed i fakt, který se mi osvědčil. Že tvrdá dřina se vyplácí a kdo si jde za svým cílem, dosáhne ho!

Daniela Chovancová

- 6. místo mistrovství ČR na dlouhé tratě, 2km
- 3. místo mistrovství ČR na krátké tratě, 200m
- 3. místo mistrovství ČR na krátké tratě, 500m
- 3. místo ČP mládeže na dlouhé tratě, 5km

Čeho jsem dokázala?

Začala jsem s kánoí před půl rokem. Tehdy jsem začínala na soustředění v Srbsku, v té době jsem určitě nečekala, čeho bych za tu krátkou dobu mohla dosáhnout. Každý svůj závod jsem jela na maximum, ale bohužel ne vždy to stačilo, je sice pravdou že soutěžím se staršími ale ani to mě nemohlo odradit od mého snu. Avšak osudný den 16.9.2023 kdy mě čekal závod na 5km, mi můj trenér oznámil, že pokud zajedu určitý výsledek mohu jet na speciální soustředění, po tomto soustředění jsem toužila. Ranní rozjíždění mi nabilo sebevědomí, problém byl, že jsem poslední měsíc prázdnin moc netrénovala, takže jsem byla hodně nervózní. Po půl dne čekání, fandění jsem se konečně dočkala svého závodu. Nasedla jsem, vyjela, rozjížděla a pak odstartovala. Nejdříve se mi moc nedařilo, ale nevzdávala jsem se, pořád jsem se překonávala a dosáhla svého snu, teď je ze mně 2.více mistryně české republiky na 5km. A jak už tu jednou padlo, že tvrdá dřina se vyplácí kdo si jde za svým cílem, dosáhne ho!

NÍŽE SI MŮŽETE PROHLÉDNOUT DALŠÍ FOTOGRAFIE NAŠICH STUDENTŮ.

CAPTAIN AMERICA: SENTINEL OF LIBERTY VOL. 1: REVOLUTION

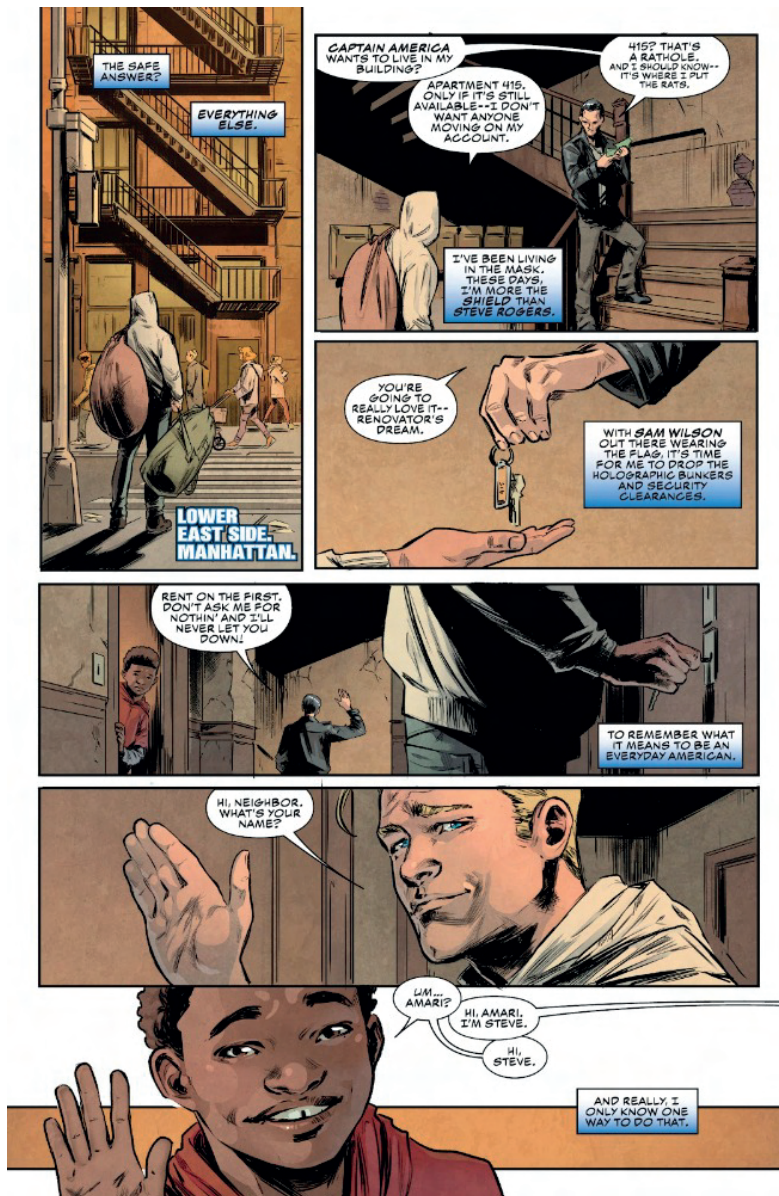
V minulém čísle Gymplovin jsme se podívali na zoubek nové marvelovské série Captain America: Symbol of Truth sledující osudy černošského Captaina Ameriky (Sama Wilsona) a jeho věrného parťáka Joaquina Torrese. Úvodní svazek Homeland mě bavil od začátku až do konce, a tak asi nikoho nepřekvapí, že jsem se bez váhání vrhnul na sólový příběh dalšího amerického hrdiny. Captain America: Sentinel of Liberty sliboval poutavý, zemitý příběh, jenž měl Steva Rogerse, původního Captaina Ameriku, postavit před tajemnou záhadu, jež měla změnit vše, co jsme o neohroženém Avengerovi doposud věděli. Naplnila série očekávání, nebo ne?

Na svazek Captain America: Sentinel of Liberty Vol. 1: Revolution jsem byl nesmírně zvědav. Zajímal mě jak se ostřílené scenáristické duo Collin Kelly a Jackson Lanzing popasuje s Captainem Amerikou, a byl jsem plný očekávání, protože dle dostupných informací se zdálo, že se captainovská mytologie možná otřese v základech.

Revolution otevírá speciál Captain America #0, v němž Steve Rogers a Sam Wilson musí spojit síly proti maniakálnímu záporákovi Arnimu Zolovi, který chce zrealizovat svůj ďábelský plán na zničení New Yorku. Sešit si udržuje svižné tempo, díky čemuž se člověk nebude během četby nudit.

Akční sekvence jsou působivé, interakce mezi dvěma hlavními hrdiny jsou vynikající a realistická detailní kresba Mattia De Iulise vám vyrazí dech. Hlavní záporák sice mohl být napsán lépe (jeho rádoby hlubokomyšlné politické proslovy mě extrémně vytáčely), ale svoji úlohu v ději splnil. Sečteno a podtrženo, skvělý úvod. Nemám co dodat!

Poté se přesouváme k hlavní části knihy, tedy k šesti sešitům ze série Captain America: Sentinel of Liberty. Steve Rogers zjistí šokující tajemství o svém ikonickém kulatém štítu a svět se mu rázem obrátí vzhůru nohama. Jak se ovšem ukáže, kdosi tahá za nitky a vše není tak zřejmé, jak se na první pohled může zdát. Steve se proto spojí se svým parťákem Buckym Barnesem, aby společně přišli záhadě na kloub a dopadli šedou eminenci.

Recenze

Collin Kelly a Derek Lanzig neuspěla. Čtenářům tak byl naservírován příběh, který se snaží tvářit osudově, jenže ve výsledku spíš působí prázdně a bezduše. Zásadní změny v kánonu působí dost neoriginálně. O mizerném úhlavním protivníkovi a strašném závěru se raději ani nerozepisuji.

Svazek Captain America: Sentinel of Liberty Vol. 1: Revolution rozhodně není špatný. Nemohu se ovšem ubránit dojmu, že měl mnohem na víc. Ve srovnání se zdařilejším Captain America: Symbol of Truth Vol. 1: Homeland působí Revolution jen jako chudý bratříček, který sice přichází s mnoha zajímavými nápady, jsou však zadupány do země přehnanou snahou dělat z drobného příběhu zlomový okamžik v Capově historii. Do pokračování se jen tak nepustím.

Co musím vyzdvihnout, je snaha tvůrců zaměřit se na civilní linku. Zatímco řada Captain America: Symbol of Truth byla zaměřena na hrozby globálního měřítka a rozmáchlou výpravu, Sentinel of Liberty je pojatý přízemním způsobem. Scenáristé dávají prostor jednak situacím z každodenního života Steva Rogerse (např. sekvence z lekcí malování nebo scény, ve kterých Steve Rogers cvičí), které jsou do děje precizně zakomponovány, jednak intimně laděným momentům, v nichž vyniknou charaktery postav (mohl bych například vypíchnout konverzaci mezi Stevem a Buckyem ve třetím čísle). Díky tomu má vyprávění osobnější ráz. Zároveň musím pochválit vizuální stránku, o kterou se postarala kreslířka Carmen Carnero.

Bohužel to, co se zprvu jeví jako zajímavý příběh, se někde v polovině rozpadne a ze sympatického akčního dobrodružství se vyklube hloupá splácanina, která doplácí na prapodivná scénaristická rozhodnutí (stupidní pojetí Buckyho v druhé polovině příběhu, práce se záporáky apod). Ano, cením si snahy překopat zaběhnutá pravidla a vnést do světa Captaina Ameriky něco nového. Jenomže změny, s nimiž přicházíte, musí být smysluplné, a hlavně musí být fanouškům zajímavě prodány. Ani v jednom případě dvojice

Sedm respondentů napříč politickým spektrem poskytlo Gymplovinám prostřednictvím následujících otázek svůj pohled na politiku a demokracii. Odpovídali na následující otázky:

Jaké názory či politickou ideologii zastáváte a proč. Pokud chcete, můžete zmínit významné osobnosti nebo knihy, které formovaly Vaše myšlení.

Co pro Vás znamená slovo „demokracie“ a jak osobně vnímáte demokracii v kontextu současného světa. Tuto část nechávám hodně otevřenou a záleží na Vás, jak ji uchopíte. Klidně jděte do hloubky.

Jak vnímáte současný demokratický systém u nás? Co se Vám na něm líbí/nelíbí, jak by mohl být náš demokratický systém vylepšen apod.)?

Tim Kožuchov – vystudovaný politolog, autor kanálu Debatní deník

Považuji se za progresivního libertariána. Libertariánství je myšlenka, která maximalizuje negativní svobodu jednotlivce (na rozdíl od liberalismu, který spíše maximalizuje pozitivní svobody). Libertariáni věří ve volný trh, který je prospěšný nejen jako ekonomický prostředek redistribuce zdrojů, ale i jako etický systém, který nevyvolává agresi mezi lidmi. Nejvíce mě v této oblasti ovlivnil český autor Martin Urza a ekonom Ludwig von Mises. Před myšlenku libertariánství stavím slovo progresivní, což reflektuje moji hodnotovou ideologii. Je pro mě klíčové, aby se společnost zastávala minorit a slabších skupin.

Demokracii vnímám jako jeden ze systémů politického řízení státu. V politologii neexistuje jedna definice tohoto slova, protože v praxi neplatí, že demokracie je vůle lidu. V Americe je 168 milionů voličů i přesto, že zde žije 331 milionů lidí. Copak mladí lidé nejsou lidé? Tento konflikt definic způsobuje to, že demokracie je systém, kde velká část populace má právo volit své zástupce, kteří mají nad celou populací svrchovanou moc. Vůči demokracii jsem skeptický, protože demokracie umožňuje jedné skupině lidí se rozhodovat o svobodě jiných. Například, zakázat trans-sexuální operace, zakázat brát návykové látky, či svévolně podnikat (například zákaz prostituce). Pokud se mi něco nelíbí, okamžitě volám po zákazu dané aktivity, byť si neuvědomuji, že i ostatní mohou moje práva tímto způsobem porušit.

Na demokracii se mi líbí to, že je to doposud nejlepší systém, který jsme vyzkoušeli ve větším měřítku. V minulosti existovaly anarchistické společnosti, ke kterým bych se rád přibližoval, ale jsem rád, že tento krok děláme z pozice demokracie, ne autoritářského režimu.

Danuše Nerudová – ekonomka a vysokoškolská pedagožka, bývalá kandidátka na prezidentku ČR

Nejbližší mi je středový liberalismus charakterizovaný důrazem na osobní svobody i sílu trhu, doplněný navíc o výrazné sociální zaměření a uvědomění si, že trh může být silným motorem pro inovace, ekonomický růst a tvorbu bohatství, ale zároveň je zásadní nenechat padnout přes palubu ty, kteří neměli v životě takové štěstí. Líbí se mi filozofie společnosti, která s respektem bere v úvahu jak osobní svobody, tak etickou odpovědnost vůči celku a zároveň vytváří prostředí, kde má každý rovné šance uspět.

Mezi významné osobnosti, které mě politicky ovlivňovaly, patří například Václav Havel, Madeleine Albrightová, Františka Plamínková. V poslední době se mi velmi líbily knihy Timothy Snydera či životopis Baracka Obamy.

V prezidentské kampani jsem často myslela na jeho větu, že měl v úřadě vždy jednu podmínku – usednout večer s rodinou k jednomu stolu a dát si rodinnou večeři. Přiznává, že se mu to vždy nepovedlo.

Demokracie je pro mě o svobodě, lidských právech a vládě zvolené většiny, která si však uvědomuje, že musí bránit práva a svobody menšin. V dnešním globalizovaném a turbulentním světě získává demokracie nový kontext.

Kvalitní demokracie se podle mého názoru pozná nejen díky pravidelným svobodným, tajným a přímým volbám, ale především podle stavu věcí veřejných a permanentní otevřenosti, transparentnosti a inkluзивity společnosti, kde ochrana práv menšin a konstantní občanská participace se stávají nejen aspirací, ale podmínkou pro plnohodnotný demokratický život a kvalitní fungování státu. Ve světě, který je stále více konfrontován s výzvami autoritarismu a populismu, se posílení občanské společnosti a odolnost demokratických institucí stává palčivou potřebou a nejlepší reakcí na sílící extremismus.

Jsem ráda, že žijeme v době, kdy naše země je součástí EU, NATO i dalších mezinárodních organizací. Je to zásadní pro naši bezpečnost, svobodu i zvyšující se kvalitu života. V kontextu české politické scény, ale i širšího evropského a světového měřítka, považuji za zásadní propojit demokratickou praxi s konkrétními mechanismy, které umožňují větší sociální mobilitu, vyšší ochranu menšin a jejich práv i reálnou participaci občanů v rozhodovacích procesech. Považuji za zásadní, aby vláda ve svém fungování nezapomínala na některé skupiny obyvatel a soustředila se na zvyšování životní úrovně i v regionech, kde není vysoká kvalita života. Významný deficit vnímám v budování odolné společnosti, která by se v ideálním stavu dokázala ubránit novým výzvám, které ohrožují naše svobody a demokracii (dezinformace, hybridní hrozby či závislost na některých trzích).

Matthias – dlouholetý autor Mises.cz a Stok Svobodného přístavu

Jsem anarchokapitalista, individualista a voluntarista. Nejvíce mě ovlivnili Murray Rotbard, Ludwig Von Mises a Martin Urza.

Demokracii vnímám jako dvě odlišné věci. První věc, kterou demokracie představuje, je systém, ve kterém lidé hlasují o veřejných věcech. Podle mého názoru to není dobrý systém, protože vede jen k tomu, že početní většina rozhodne, co bude vnuceno početní menšině. Pokud se tedy 90 % rozhodne odhlasovat, že budu svržen ze skály, tak budu svržen ze skály.

Druhý význam slova demokracie je jakýsi neurčitý prázdný pojem, kterým lidé emocionálně označují různé jevy ve společnosti. Obvykle věci, které mají rádi, označují za „demokratické“ a cokoliv, co rádi nemají, za „nedemokratické“, případně říkají o lidech a myšlenkách, se kterými nesouhlasí, že „ohrožují demokracii“.

Osobně nedovedu říct, jak vnímám naši současnou demokracii. Slyšel jsem mnoho návrhů, jak upravit demokratický systém, a žádný z nich mi nepřipadal jako efektivní řešení problémů. Osobně nevidím systematické změny jako něco, co by mohlo pomoci, ale spíše změny lidské. Například si myslím, že by naší společnosti pomohlo, kdyby lidé byli tolerantnější a méně nenávistní. Často vidím spoustu nenávisti k jakékoliv odlišnosti (např. nenávisť k lidem proto, že jsou homosexuálové, transgender, vegani, mají tetování atd.). To se pak promítá i do politiky, protože ta vychází z ideje, že musíme lidi donutit, aby byli podle našich představ.

Martin Major – poslanec, člen politické strany ODS

Jsem členem ODS, což je pravicová konzervativní strana. Zastávám tedy pravicové myšlenky. Hlavním mottem je, aby se o sebe každý staral sám a stát vstupoval do záležitostí jednotlivců jen v nejkrajnějších případech. Z významných osobností, které mě ovlivnily, bych jmenoval Ronalda Reagana.

Demokracie je o tom, že každý má právo projevit svůj názor. Slyšet musí být i menšiny, ale samozřejmě že menšina nesmí zabránit většině projevit svůj názor.

Nesmírně si vážím demokracie, která v České republice je, tím spíš když se podíváme do celého světa a uvědomíme si, co se v něm aktuálně děje. Myslím si, že náš systém je nastavený velice dobře a že váhy mezi jednotlivými mocemi jsou správně vyvážené. Nic bych na něm neměnil.

Lukáš Nosek – autor kanálu Lukas IV. z Nerdího hradu zaměřený na historický a politický obsah

Moje názory na politiku byly formovány především rodinou, přáteli a influencery v kombinaci s historickými dokumenty, které mě odrazovaly od extrému. Na střední škole jsem měl blízko k fašismu (ve smyslu militarismu, zpátečnictví, rasismu a autoritářské moci), ale byl jsem umírněn a stal se že mě středově-liberální pravičák. Zastávám názor, že regulace jsou nutné, ale přebujelý sociální stát nám škodí. Lidé by se měli snažit o to, aby činnosti, které stát vykonávat nemusí, nevykonával. Například vyplácení důchodů státem je zcela zbytečné a neefektivní.

Demokracie pro mě znamená neustálý boj s hloupostí průměrného voliče, který často postrádá mediální gramotnost a finanční gramotnost. Občasné volby jsou pak pouze vyvrcholení každé bitvy ve válce názorů, která nikdy nekončí. Demokracii vnímám jako velmi neefektivní, ale stabilní formu vlády. Volby, demonstrace a někdy i násilné projevy uvolňují napětí ve společnosti, jelikož tím lidé mohou upustit část páry. Nicméně zastávám názor, že demokracie v rukách hlupáků vede k totalitě. Je nutné být na pozoru.

Naše demokracie trpí populismem a zároveň v ní mají příliš velké slovo staří lidé, vůči kterým je až příliš servilní. Osobně bych jako vhodnou protiváhu viděl v tom dát volební právo lidem už od 15 let, čímž by se výrazně rozšířila základna mladých voličů. Rovněž je nutné, aby politici lépe komunikovali s veřejností, vůči které často předvádějí mlčení nebo zcela nefunkční způsoby vysvětlování věcí. Samozřejmě základ je vzdělání každého jednoho voliče. Především mediální a finanční gramotnost.

Hana Strašáková – bývalá mluvčí Milionu chviliek pro demokracii

Jsem zastánkyní spíše středolevé progresivní politiky, mám totiž za to, že občané by měli být součástí státu, a to s důrazem na potřeby a práva jednotlivce.

Demokracii, možnosti jejího nenápadného růstu, ale i ohrožování, jsem začala chápat při čtení autorů, jako je Timothy Snyder (současný americký historik), nebo politologové Steven Levitsky a Daniel Ziblatt. Václav Havel mě svými texty i činy naučil vážit si občanské společnosti jako základu zdravé demokracie, nebát se na demokracii participovat a rozbít pyramidu sociálních vrstev. V běžném životě mě pak neustále inspirují krásní a stateční lidé, kteří mají na demokracii v Česku velké zásluhy a které mám to štěstí mít kolem sebe. Je to například disidentka Věra Kostlánová Roubalová a její manžel František Kostlán, zakladatel české demokratické politiky Petr Pithart, nebo třeba bývalá ombudsmanka Anna Šabatová a současná zmocněnkyně vlády pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková. Jsou to také všichni aktivní občané, mí přátelé z organizace Milion chviliek pro demokracii a všichni, kdo se starají o bohatý občanský život ve svých obcích.

Anketa

Demokracii vnímám jako nejlepší formu vlády, která je evidentně i ve světě stále brána jako nejlepší a legitimní politický systém. Vidíme totiž, že naprostá většina států se k demokracii hlásí – a to i přesto, že demokracii ve své zemi pošlapávají. Nabízí možnost rovnosti a podílení se občanů na chodu státu tak jako žádný jiný režim. Jistě, že demokracie má své chyby, stejně jako vše, co utváří lidé, kteří mají své chyby také. Demokracie ale netvoří jen procedury jako pravidla, právo, volby nebo vláda lidu. Demokracie je něčím mnohem větším. Je to forma politického života, která nás zapojuje do společnosti na mnohem hlubších úrovních. Společně utváříme “ducha” společnosti, podle kterého následně jednáme a který vlastně rozhoduje například i tom, jak moc budou rozevřené nůžky mezi jednotlivými vrstvami obyvatel, jak jsme k sobě respektující a jaké si volíme vlády.

Pozorujeme, že demokracie ve světě čelí rostoucímu tlaku. Podrývají ji konflikty, státní převraty i útoky na instituce ze strany už zvolených představitelů přímo před zraky jejich voličů. Místo toho, aby bylo o demokracii pečováno, aby neustále kvetla, pozorujeme, jak jsou občanská práva omezována a jak ubývá svoboda. Je to těžce pozorovatelný jev, protože se jedná o postupné nabourávání demokracie, ne o nějaký vojenský puč. Postupné nabourávání ale neznamená, že demokracie umírá. Znamená to, že se demokracie nachází v krizi. A krize je vždycky příležitost pro změnu. Společnost na celém světě zažívá pravidelné cykly, stejně jako je známe třeba v ekonomice. A naše (ne)spokojenost ovlivňuje i to, jakou formu politiky, tedy i vlády si zrovna přejeme. Musíme si tedy na zvednutí se z krize třeba i déle počkat? Často ano. Ale nesmíme čekat nečinně, využijeme mechanismů, které nám třeba i v omezené

demokracii zbývají, a zasazujeme se to, abychom z krize vyšli s ještě tvrdším štítem, a ještě pevněji ukotvení v demokracii.

K demokratickému systému u nás mě napadá několik různorodých bodů. Zdá se, že naše současná liberální demokracie (stejně jako demokracie jinde ve světě) nedokáže dostatečně rychle reagovat na nové výzvy, které k nám přichází, jako je například migrace, vzestup diktatur ve světě, svoboda slova na internetu nebo globální oteplování.

U nás zatím vnímám demokracii ve zdravé, ale jistě ohrožené formě. Pořád zde fungují pojistky ve formě Senátu, Ústavního soudu nebo třeba veřejnoprávní média, stále by ale bylo třeba zvýšit odolnost státních institucí vůči tzv. převzetí státu, posílit transparentnost a přijmout opatření, která vyloučí střet zájmů politiků. Vnímám také velké aktivity občanů, kteří stále hlídají činy politiků nejen na státní, ale také na komunální úrovni. Veřejná diskuse se možná už trochu ohýbá, ale stále se nevytrácí. Bez aktivní občanské společnosti totiž není opravdové demokracie.

V některých situacích ale vidíme omezování participace lidí, v současnosti je to například novela stavebního zákona, která v podstatě vyjímá názory občanů nejen ze stavebního řízení, a to je nebezpečné nejen z hlediska právního, ale také z hlediska ekologického. Doteď byl totiž v mnoha případech alespoň názor občanů stopkou pro developerské projekty.

Přála bych si také větší přívětivost k nařízením, úmluvám a závazkům Evropské Unie. Jsme totiž součástí tohoto společenství, často se ale proti němu stavíme jako proti svému nepříteli naprosto zbytečně. Bylo by skvělé, kdybychom dodrželi své závazky, a i na úrovni České republiky přijali již zmíněné úmluvy a závazky, které byly přijaty na poli EU (je to třeba přijetí Eura, ke kterému jsme se zavázali, nebo přijetí Istanbulske úmluvy, kvůli které se vede svatá válka).

Je ale stále a více potřeba pomáhat nejpotřebnějším, marginalizovaným skupinám, zavřít ty nůžky rozdílů mezi sociálními vrstvami, které jsou způsobeny nespravedlivým přerozdělováním daní a finančních ústupků. Proto bych uvítala sociálně-ekonomické a vzdělávací reformy k vyřešení problémů, které jsou podhoubím pro podporu antisystémových hlasů. Tyto hlasy pak mohou vést k podrývání demokracie. K těmto větším reformám a hlubším krokům týkající se veřejných financí ale bohužel většina vlád nenajde odvahu, protože ekonomické reformy nejsou věru populární.

Martin Urza – spoluzakladatel spolku Svobodný přístav

„Žij a nech žít.“

Neznám nikoho, kdo by tomuto tvrzení aktivně oponoval; přesto s ním však drtivá většina z nás v konečném důsledku nesouhlasí, aniž si to tito lidé vůbec uvědomují. Chcete zjistit, zda mezi ně také patříte? Pak čtěte dál.

Všichni asi chápeme, že není v pořádku přijít k našemu sousedovi, který nikomu neubližuje, a začít mu pod pohrůžkou násilí diktovat, jak má vzdělávat své děti, co smí a nesmí veřejně říkat, jaké látky může vpravovat do svého těla nebo jak by se měl zabezpečit na důchod. Je to přece jeho rozhodnutí, jeho život, jeho svoboda a jeho zodpovědnost; dokud nikomu nic nedělá, neměli bychom se vměšovat do jeho záležitostí – žít a nechat žít.

Co když ale přesně totéž udělá stát? Ukažme si to na příkladu vzdělávání dětí. Ministerstvo školství určuje, které vzdělávací modely jsou v České republice povoleny a které nikoliv; stát pak toto rozhodnutí vymáhá násilím – kdo se nepodřídí, tomu děti nakonec odebere. Pozor, nemluvím zde o případech žádného týrání nebo ubližování; mluvím o rodinách, které svým dětem dávají veškerou lásku, péči, zázemí a bezpečné prostředí pro vzdělávání, jen se rozhodli pro nějakou formu, kterou ministerstvo neschválilo, i když má třeba v zahraničí více než stoletou tradici a skvělé výsledky (například sebeřízené vzdělávání).

Podobných příkladů existuje bohužel celá řada: Teoreticky sice máme svobodu projevu, ale co když vyjdete na ulici se svastikou, hajlujete, případně se u toho ještě natočíte a video dáte k dispozici online? Co když postavíte na vlastním pozemku z vlastních zdrojů naprosto bezpečný dům, který nikomu nepřekáží, ale nebudete k tomu mít povolení příslušných úřadů? Co když bez povolení pálíte domácí slivovici? Co když nakoupíte pro sebe a kamarády na párty ilegální drogy, které se všichni dobrovolně rozhodli užívat? Co když někomu na jeho výslovné přání pomůžete ukončit život? Co když se nepřipoutáte v autě a ohrozíte tím z vlastního rozhodnutí jen sami sebe? Co když si do svého auta pořídíte lepší brzdy, které reálně zvýší jeho bezpečnost, nicméně nejsou pro daný typ vozidla homologované (státem schválené)? Nebo co když se v patnácti letech vyspíte se svou čtrnáctiletou přítelkyní? Tak bych mohl bohužel pokračovat ještě dlouho. Ve všech případech se jedná o činnosti, se kterými nemusíme souhlasit, nemusejí se nám líbit, můžeme je považovat za hloupé, nesprávné, riskantní či nebezpečné; přesto neohrožují nikoho, kdo s tím nesouhlasí. Měly by tedy spadat pod „žít a nechat žít“; přesto najdeme málokoho, kdo by alespoň některé z nich nechtěl postihovat.

Drtivá většina lidí totiž z činů, které běžně považuje za neetické (někoho k něčemu násilím nutit, ačkoliv nikomu neubližuje), dělá výjimku – je-li aktérem takového jednání stát, schvalují jej, i když by tutéž činnost jinak zcela odsoudili. Typicky se nad tím ani nezamýšlejí; byli tak vychováni (mimo jiné státem ve státním školství). Já oproti tomu věřím, že etika je univerzální, takže nepřijatelná akce zůstává nepřijatelnou bez ohledu na to, kdo se jí dopouští. A protože z toho nedělám výjimku ani pro stát, jsem anarchokapitalistou; to znamená, že uznávám vlastnická práva všech lidí (především sebevlastnictví – tedy vlastnictví svého těla), soukromý majetek i jeho volnotržní směnu, avšak stát považuji za nelegitimní, jelikož si násilím uzurpuje pravomoc rozhodovat o našich životech i tehdy, kdy jen mírumilovně žijeme a nikomu neubližujeme.

Demokracie je forma vlády, v níž se výkon státní moci teoreticky řídí míněním většiny. V praxi část lidí nemá právo volit; dnes se jedná především o děti, v minulosti šlo ještě navíc o ženy, případně otroky. Zajímavé na tom je, že každé historické společnosti připadalo vyloučení té či oné části populace z možnosti volit naprosto logické až nezbytné – úplně stejně jako dnes většina lidí považuje za rozumné, aby nevolili lidé pod 18 let. Ze zbytku oprávněných voličů pak zdaleka ne všichni dorazí k volbám; důvody, proč tak nečiní, jsou různorodé – od nezájmu přes nedůvěru až po vyjádření aktivního nesouhlasu se systémem. Myslet si o tom můžeme, co chceme; faktem zůstává, že jejich vůle procesem voleb zohledněna není. V zastupitelské demokracii jsou pak z hlasů voličů, již k volbám dojdou (což bývá typicky necelá polovina celé populace), odečteny hlasy politikům, kteří nepřekonali určitou hranici; její konkrétní podoba záleží na typu voleb. Zbytek hlasů rozhodne o rozdělení mandátů mezi zastupitele lidu; ti spolu pak (v závislosti na konkrétním systému) utvářejí koalice, aby mohli vládnout, takže není neobvyklé, když vítězná strana nezíská hlasy třeba ani patnácti procent občanů.

Anketa

I kdyby však o „věcech veřejných“ rozhodovala skutečně většina (a je pravda, že tomu se historicky blížíme stále více, protože rozšiřujeme okruhy oprávněných voličů), existuje další problém – a totiž, že ona většina může rozhodnout o tom, co do „věcí veřejných“ spadá; a tak bohužel vznikají zákony upravující, jak mohou a nemohou jednotlivci nakládat se svými vlastními životy, těly, pozemky i dalším majetkem, a zasahující do mezilidských (pracovních či osobních) vztahů, dohod, smluv i dalších interakcí.

Inherentní vlastností současných typů demokracie je rozšiřování moci státu na úkor osobní svobody a zodpovědnosti jednotlivců; to můžeme sledovat nejen v ČR (oddělení analýz státu Ústavu státu a práva Akademie věd ČR v roce 2010 odhadlo počet aktuálně platných norem v České republice na 1,6 milionu, ač v roce 1990 to bylo „jen“ 500 tisíc, přičemž jejich počet rovnoměrně rok od roku stoupal, takže dnes máme pravděpodobně přes dva miliony platných zákonů, norem, vyhlášek, předpisů a nařízení), ale i ve všech „západních demokraciích“ (byť někde je tento trend pomalejší, neexistuje žádná, kde by k tomu vůbec nedocházelo).

Proč tomu tak je? Současné „liberální“ demokracie totiž z principu svého fungování zvyšují počet lidí závislých na státu; ať už příjemců dávek či dotací, tak i státních zaměstnanců. Výherní strategií politika v demokracii je totiž populismus – naslibovat voličům co nejvíc výhod z veřejných rozpočtů. Dříve či později se objeví politik, který alespoň část svých slibů splní; jejich realizaci pak na jedné straně vytvoří lidi čerpající od státu nějakých výhod a na straně druhé úředníky, kteří tuto agendu vykonávají. Tito lidé pak budou mít obecně větší tendenci volit politiky, kteří jim slibují další výhody; spíše než ty, kteří chtějí stát zmenšovat. O to větší šanci budou mít v příštích volbách zastánci silnějšího státu; ti pak vytvoří další na státu závislé voliče; ti zas posunou nabídku všech stran na politickém spektru směrem ke zvětšování státu; a tak se roztáčí spirála závislosti lidí na státu.

Protože státy mají ve své moci i celý centralizovaný vzdělávací systém, funguje tento jako nástroj propagandy současného režimu; tak jako nacisté indoktrinovali děti nacistickou propagandou a komunisté tou komunistickou, i demokraté indoktrinují děti propagandou demokratickou. Netvrdím, že jsou tyto režimy stejně špatné (nacismus i komunismus považuji za výrazně horší než demokracii), ani že jejich propaganda je stejně nesmyslná; říkám jen, že i v demokracii je ve školách šířena – učíme se o výhodách demokracie, zatímco její nevýhody (třeba mnou zmiňované v tomto článku) jsou buď úplně opomíjeny, nebo přisuzovány „nemorálním“ jedincům, ne demokracii jako takové (například o „zlých populistech“ se sice dozvídáme, ale málokdo řeší, že populismus jako takový je výherní strategií demokracie samotné). V důsledku toho je principiální kritika demokracie celospolečensky odmítána; školy nás teoreticky učí kritickému myšlení, ale jen „odtud potud“ – jsou témata (a demokracie je jedním z nich), ke kterým je přípustné zaujímat pouze určité názory.

Nejsem však k demokracii jen kritický; považuji ji za důležitou vývojovou etapu lidstva, která má svůj čas i místo v dějinách. Před tisíci lety byli lidé přesvědčeni, že jejich vládci – faraoni – jsou bohové; považovali sami sebe za něco menšího. Před stovkami let už nebyli ochotni věřit, že by jejich král nebyl člověk jako oni; i tak jej však považovali za někoho bohem vyvoleného („z boží vůle král“), což v nich také posilovalo tendence k poslušnosti. Dnes už všichni chápou, že politici ve vládě jsou lidé jako všichni ostatní; vidíme jejich chyby, nedostatky... Paradigma, že potřebujeme vládce, sice stále přetrvává, ale v čase slábne; a umím si představit, že za pár (stovek) let vymizí úplně. Demokracie je v tomto smyslu dalším „vývojovým stádiem“ na cestě lidstva ke svobodě – společnost nemůže ze dne na den zapomenout na faraona – boha na zemi – a žít svobodně; je třeba postupných malých krůčků – a demokracie je jedním z nich.

Ačkoliv většina světa žije v dlouhodobém časovém horizontu ve stále větší a větší svobodě (krom přístupu k vládcům to lze ilustrovat třeba na zrušení otrokářství i nevolnictví), nezapomínejme, že nesvoboda je inherentní součástí každého státního uspořádání, i toho demokratického; ač třeba autoritář nediktuje svou vůli všem ostatním, většina může v demokracii nutit svou vůli menšině násilím. Postihuje-li stát lidi, kteří nikomu konkrétnímu nic neudělali, jen porušili zákon, bere jim tím svobodu rozhodovat o svém životě a vnucuje jim cizí představy o něm. Samozřejmě existuje spousta „dobrých“ důvodů, proč to „jinak nejde“; nezapomínejme však, že takové důvody existovaly v každé době – a vždy zněly pro danou společnost naprosto přesvědčivě, ať už obhajovaly třeba otrokářství, mučení, upalování čarodějnic či gulagy.

Chcete-li se dozvědět více o alternativách k současnému státu a demokracii, navštivte stránky www.urza.cz.

Daniel Palička

CO JE PRO VÁS SVOBODA?

CO BYSTE UDĚLALI PRO TO, ABYSTE DOSÁHLI SVOBODY?

V1

Nicnedělání. Zranil bych pro to komunisty.
Žádné povinnosti. Zavedl bych kvůli tomu protesty.
Nemuset nic dělat. Protestoval bych za svobodu.
Svoboda je, když můžeme hlásat své názory, volit koho chceme, pracovat ve všech odvětvích. Pro svobodu bych udělal větší volnost v právním systému.
Neposlouchal bych vládu.

V2

Svoboda je, když můžu dělat, co chci, bez omezení.
Vymyslet třeba nějakou akci.
Být sama sebou, asi vše.

V3

Volba myšlení, vyjádření názorů a tak. Téměř cokoliv.
Když můžu vyjádřit svůj názor. Všechno.

V4

Volba. Atentát.
Volba. Protesty, stěhování.

V5

Svoboda pro mě je, že si můžu dělat co chci, kdy chci.
Pro svobodu bych udělal, co je potřeba, abych toho dosáhl.

V6

Mít možnost dělat co chci, jít na trénink, odpočinout si a tak dále. Pravděpodobně bych se účastnila nějakých protestů, popřípadě podepsala nějakou petici.
Možnost vyjádřit svůj názor, bez toho, aby na mě někdo útočil. Podepsala bych nějaké petice, šla bych na demonstrace/protesty.
Mít možnost samovolně se rozhodovat a žít si život, jaký chci, bez nátlaku a souzení. Pokud by šlo o politickou věc, stála bych na straně voličů, takže pokud by se chtěli něčeho účastnit, podpořím je.

V7

Svoboda je volnost slova, pohybu a názoru, měli bychom si být všichni rovni. A myslím si, že pro svobodu svou by měl člověk umožňovat svobodu ostatním.

V8

Svoboda je mít možnost dělat to, co člověk chce, ale tak, aby to nemělo negativní dopad na druhého. Asi se spojit s více lidmi, co to budou cítit stejně a bojovat za ni společně.

1. ročník

Svoboda slova. Nevím.
Svobodné rozhodování. Nevím.

2. ročník

Volnost. Bojoval bych.
Možnost cestovat kdykoliv a kamkoliv, odcestování do jiné země.
Možnost se zabývat tím, co mě baví, dělat to, co mě opravdu zajímá. Zkontaktoval bych policii.

3. ročník

Když mě všichni nechají žít a nikdo mě nepeskuje.
Odstěhovala bych se.
Svobodu беру jako možnosti vyjádřit se, podnikat, svoboda jednoho ale končí tam, kde začíná svoboda druhého, tedy svoboda znamená i respekt vůči ostatním. Nasadil bych vlastní krk.
Spánek. Omezení školní docházky.

4. ročník

Ve společnosti volba vyjadřování, volné cestování.
Protesty.